



**Linnéuniversitetet**

Kalmar Växjö

Kandidatuppsats 15hp

# En förändrad socialdemokratisk utrikespolitik?

*En motivanalys av socialdemokratiska ställningstaganden gällande försvarsavtalet med Saudiarabien mellan år 2005 till år 2015.*



*Författare: Louise Johansson  
Handledare: Gunnar Hansson  
Examinator: Patric Lindgren  
Termin: VT15  
Ämne: Statsvetenskap III  
Nivå: Grundnivå  
Kurskod: 2SK300*

## Abstract

In 2005 the Swedish social democratic government settled a defense treaty with Saudi Arabia. Ten years later, a new Social democratic government ends the treaty. This thesis will study the Social democratic party's motives behind their actions regarding the treaty. Kjell Goldmanns theory regarding the three fields of interest concerning state's foreign policy, security policy, economy and international values, will serve as the theory and operationalization of this thesis. The thesis will operate an analysis of motives to study the main motives of the party's actions during four events. After examining the actions of the Social democrats in media and the parliament, the thesis found that the party had changed their main motives between 2005 and 2015. Their main motives in 2005 were economical and in 2015 were their main motives international values, which reaches the conclusion that the Social democrats have changed their motives regarding the treaty.

## Keywords:

Foreign policy, International politics, Swedish Social democrats, Kjell Goldmann, Saudi Arabia, Swedish arms export, Security policy, Human rights.

# Innehåll

|  |           |
|--|-----------|
| <b>1 Inledning</b>   | <b>1</b>  |
| 1.1 Introduktion   | 1         |
| 1.2 Tidigare forskning och teori   | 2         |
| 1.3 Syfte och frågeställningar   | 6         |
| 1.4 Metod  | 7         |
| 1.4.1 Metodologiska problem  | 10        |
| 1.5 Material   | 12        |
| 1.5.1 Val av fall  | 12        |
| <b>2 Försvarsavtalets uppgång och fall</b>                                       | <b>18</b> |
| 2.1 Bakgrund   | 18        |
| 2.1.1 Socialdemokratisk utrikespolitik & vapenexportspolitik                     | 18        |
| 2.1.2 Svensk vapenexport   | 20        |
| 2.2 Försvarsavtalet inledande år 2005  | 20        |
| 2.3 Försvarsavtalets förlängning år 2010   | 23        |
| 2.4 Skandalen år 2012  | 25        |
| 2.5 Försvarsavtalets uppsägande år 2015  | 28        |
| 2.5.1 Socialdemokraternas argumentering och motivering innan avtalets uppsägning | 29        |
| 2.5.2 Socialdemokraternas argumentering och motivering efter avtalets uppsägande | 30        |
| <b>3 Analys</b>  | <b>33</b> |
| 3.1 Analys & Slutsats  | 33        |
| 3.2 Diskussion   | 36        |
| 3.2.1 Återstående frågor och vidare forskning                                    | 37        |
| <b>Sammanfattning</b>  | <b>39</b> |
| <b>Referenser</b>  | <b>40</b> |
| <b>Figurförteckning</b>  |           |
| Analysschema 1.1   | 9         |
| Analysschema 1.2   | 35        |

# 1 Inledning

## 1.1 Introduktion

Från omförhandling till uppsägande. Det svensk-saudiska försvarsavtal som uppstiftades år 2005 har sedan början varit ett uppmärksammat avtal. Efter att ha förberetts med liten insyn från både riksdagen som de egna partiet skrev den socialdemokratiska försvarsministern Leni Björklund på ett avtal med en av de mest erkända diktaturerna i världen. Avtalet i sig kritiserades för dess detaljrikedom och för att det skulle möjliggöra en ökad vapenexport till Saudiarabien. Det svenska näringslivet var tämligen positiva över beskedet. Medan Folkpartiet var ordentligt upprörda över hur ett Sverige som ska värna om mänskliga rättigheter väljer att inrätta ett försvarssamarbete med en diktatur.<sup>1</sup>

Avtalet förhandlades fram och ingicks av den Socialdemokratiska regeringen år 2005. Avtalet förlängdes per automatik år 2010 sedan den dåvarande alliansregeringen inte kunde uppnå konsensus gällande hur man skulle hantera försvarsavtalet. År 2012 blir försvarsavtalet allmänt känt sedan Ekot avslöjat att totalförsvarets forskningsinstitut hade försökt inledda ett bygge av en vapenfabrik i Saudiarabien. Detta skulle ske med hjälp av bulvanföretag för att dölja FOI:s inblandning i byggnationen. Avslöjandet leder till att försvarsministern Tolgfors avgår, samt att avtalet börjar diskuteras i folkmun och i riksdagen.<sup>2</sup> Urban Ahlin som är dåvarande socialdemokratisk utrikespolitisk talesman uttrycker sig i media *"Jag vill inte ge några fromma förhoppningar om att vi säger upp avtalet om vi vinner valet"*<sup>3</sup>.

År 2015 när avtalet antingen ska omförhandlas eller avslutas är den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen först klara med att avtalet ska omförhandlas men inte avslutas. Stefan Löfven som är statsminister i koalitionsregeringen, är tydlig med detta i en riksdagsdebatt den 29 januari. Detta till trots, sägs avtalet upp den 10 mars av Sverige. Uppsägandet kantas av utrikespolitiskt kaos, där den socialdemokratiska utrikesministern Margot Wallström fördöms av Arabförbundet för att ha kritiserat islam. Saudiarabien och Förenade Arabemiraten kallar hem sina svenska ambassadörer och arbetsvisum slutas ges till svenska affärsmän i Saudiarabien. Näringslivet som sedan

---

<sup>1</sup>2005/06:56.

<sup>2</sup>SVT, 2015. "Bakgrund: Saudiavtalet".

<sup>3</sup>Aftonbladet, 2012. "S vill behålla avtal med Saudiarabien".

början varit positiva till avtalet är i upplösningstillstånd, deras investeringar och affärer med Saudiarabien och dess grannländer är i fara. <sup>4</sup>

Wallström tillkallar ett krismöte med det svenska näringslivet för att lösa problemet som uppstått med den svensk-saudiska diplomatiska krisen. Den 28 mars meddelar Wallström att Saudiarabiens svenska ambassadör är på väg tillbaka till Sverige och krisen är över. Hon påpekar även att Sverige inte hade bett om ursäkt till Saudiarabien. Det motsatta hävdar dock Saudiarabiens utrikesdepartement, som menade att en svensk delegation hade varit i Saudiarabien och bett om ursäkt åt Sveriges vägnar.<sup>5</sup>

Det socialdemokratiska partiet har präglats av att främja mänskliga rättigheter. Partiet har varit en förespråkare av nedrustning och hårdare regler för vapenexport.<sup>6</sup> Detta till trots är det ändå Socialdemokraterna som ingår detta avtal med en erkänd diktatur år 2005. Motiven bakom stiftandet av avtalet har sagts vara ekonomiska. I samband med avtalet slöts upparbetades kontrakt gällande export av svensk spaningsutrustning till Saudiarabien. Men hur kommer det sig att Socialdemokraterna på 10 år kan göra en sådan helomvändning gällande avtalet. Vilka motiv drev Socialdemokraterna till deras ageranden gällande avtalet? Har deras motiv förändrats med åren?

Denna uppsats kommer att med en motivanalys granska det Socialdemokratiska partiets ageranden och uttalande gentemot försvarsavtalet med Saudiarabien. Denna granskning görs för att få en förståelse för Socialdemokraternas utrikespolitiska agerande och se vilka motiv som drev dem till att handla som de gjorde. Att förstå och utröna vad det är som motiverar ett parti att agera som de gör skapar en förståelse och möjlighet till att ana hur partiet kan agera i framtida utrikespolitiska händelser.

## 1.2 Tidigare forskning och teori

*”Utrikespolitik, en stats politik gentemot andra stater.”*<sup>7</sup> Inom den utrikespolitiska forskningen har man försökt att förklara vad det är som driver en stats utrikespolitik. Det nationella intresset sägs vara det som styr hur en stat handlar i utrikespolitiska frågor. Intresset styrs av staters geopolitiska läge, kultur, den inrikespolitiska situationen

---

<sup>4</sup>DN, 2015. ”Det politiska spelet som ledde fram till Saudikrisen”.

<sup>5</sup>Ibid.

<sup>6</sup>Ekengren, 1999. *Av hänsyn till folkrätten? - svensk erkännande politik 1945-1995*. s. 13f

<sup>7</sup>Nationalencyklopedin, ”utrikespolitik”.

och sittande regering. Vetenskapen tenderar att särskilja den utrikespolitiska forskningen beroende vilken roll den stat som granskas har på den internationella arenan. Man brukar tala om stormakter och små stater, där USA är ett typexempel på en stormakt som har en stor inverkan på den internationella agendan. Medan en småstat brukar definieras av att ha liten ekonomisk och militär makt, vilket leder till att dessa stater har en liten reell inverkan på den internationella politiken. Sverige är en småstat, vi har en liten ekonomisk makt och vår militära kapacitet är tämligen låg. Vi utgör med andra ord inget hot emot andra stater när vi inte har några effektiva eller skrämmande påverkansmedel att använda.<sup>8</sup>

Eftersom småstater har liten makt och svårt att hävda sig internationellt brukar allianser vara att föredra, vilket möjliggör för småstaterna att kunna påverka i form av den allians de är medlemmar i. Små stater tenderar till att följa i stormakternas fotspår när de ska fatta ett utrikespolitiskt beslut. Beroende på statens aktörsroll i det internationella systemet kommer statens nationella intressepolitik formas av sin aktörsrolls storlek.<sup>9</sup>

Sverige är något av ett undantag från den typiska småstaten. Ole Elgströms jämförande studie "Aktiv Utrikespolitik – En jämförelse mellan svensk och dansk parlamentarisk utrikesdebatt 1962-1978" studerar hur dessa två nordiska länder har valt att använda alternativa påverkansmedel för att kunna få makt på den internationella arenan. Genom att använda sig av internationell opinionsbildning, biståndspolitik och brobyggarsatser försöker de två staterna influera den internationella agendan. Detta trots att man inte innehar den militära eller ekonomiska makten som annars brukar krävas för att inneha en påverkansmöjlighet.<sup>10</sup>

Elgström leder vidare diskussionen om små stater, och menar att de tenderar att riskera kontrollen över sin egen suveränitet när deras ekonomiska beroende av stormakter och andra stater blir allt större. Men den ökade globaliseringen har även bidragit till att små stater som Sverige har börjat främja universella värden. Där man stöttar, kritiserar och ger bistånd till stater som lider av politiska, sociala och ekonomiska problem.

Främjandet av universella värden är nära bundet med statens välfärdsideologi, där man

---

<sup>8</sup>Østerud, 2011. *Statsvetenskap – introduktion i politisk analys*. s. 312ff.

<sup>9</sup>Ibid. s. 312ff.

<sup>10</sup>Elgström, 1982. *Aktiv Utrikespolitik – En jämförelse mellan svensk och dansk parlamentarisk utrikesdebatt 1962-1978*. s. 1

strävar efter att sprida sin stats idéer till andra stater. Man har med andra ord fått altruistiska mål som kombineras med staternas nationella intressen.<sup>11</sup>

Vidare underbygger Bjereld i sin bok *”Kritiker eller medlare? – Sveriges utrikespolitiska roller 1945-1990”* Elgströms forskning gällande den aktiva svenska utrikespolitiken. Bjereld kategoriserar de olika områden som är typiska för svensk kritik och aktivitet; *Säkerhetspolitik*, aktören hotar eller skadar freden eller en förhandling om fred. *Folkrätt*, aktören bryter mot internationella lagstiftning. *Ideologi/moral*, aktören är odemokratisk eller strider mot Sveriges ideologiska och moraliska grundprinciper. Sverige bryter även frekvent ut *brott mot mänskliga rättigheter* från folkrätten vilket gör att det bildar en egen kategori.<sup>12</sup> Bjerelds forskning om Sveriges kritikerroll visar på den svenska statens frekventa användande och tillämpande av universella värden inom utrikespolitiken.

Den svenska staten har gjort sig känt för att stå upp för de mänskliga rättigheterna. Landet har inte dragit sig för att uttrycka sina åsikter gällande brott gentemot civilbefolkningen i konflikter, vilket har lett till att Sverige har stött sig med flera länder. Under Olof Palmes tid som statsminister var Sveriges relationer med USA ansträngda. Detta när Palme öppet kritiserade USA:s agerande i Vietnam och var stöttande samt tillmötesgående gentemot PLO.<sup>13</sup>

Även senare utrikespolitiska handlingar har lett till ansträngda relationer med andra länder. Vid det svenska erkännandet av Palestina år 2014 tog Israel hem sin ambassadör från Sverige i protest. USA var också väldigt kritiska mot erkännandet.<sup>14</sup> Att vara aktiv och ta ställning inom utrikespolitiken får ofta konkreta konsekvenser för Sverige, vilket är något regeringen måste väga för och emot vid ett kritiskt uttalande. En avvägning måste göras mellan Sveriges moraliska värderingar och dess ekonomiska samt sina säkerhetspolitiska intressen. Denna avvägning har varit svårbalanserad gällande vapenexporten, vilket tidigare agerande från socialdemokratiska regeringar har visat.<sup>15</sup>

---

<sup>11</sup>Elgström, 1982. *Aktiv Utrikespolitik – En jämförelse mellan svensk och dansk parlamentarisk utrikesdebatt 1962-1978*. s. 2

<sup>12</sup>Bjereld, 1992. *Kritiker eller medlare? – Sveriges utrikespolitiska roller 1945-1990*. s. 38

<sup>13</sup>Brommesson & Ekengren, 2011. *Sverige i världen*. s. 43

<sup>14</sup>DN, 2014. ”Israel kallar hem sin ambassadör”.

<sup>15</sup>Lindahl, 2001. *Fokus på vapenhandel*. s. 18ff.

Vid analysen av utrikespolitik finns de några huvudkällor som brukar listas som de mest relevanta. De samhällsliga källorna som innefattar kulturella särdrag, klasskillnader och ekonomiska förutsättningar är några av dessa och används för att förklara hur och varför en stat för sin utrikespolitik. En stats ekonomiska intressen kan styra dess utrikespolitik när näringslivet och fackföreningar fungerar som påtryckningsgrupper på den statliga beslutsmakten.<sup>16</sup>

Ekonomiska förbindelser mellan stater drivs delvis med ett mål om ömsesidigt beroende. Ekonomiska avtal tenderar ingås av ekonomiska skäl samt möjligheten till att stifta goda diplomatiska relationer och införskaffa sig ett inflytande över handelspartnern. Militära stödprogram där en aktör säljer eller bidrar till en positiv militärteknologisk utveckling i mottagarlandet är något som speciellt stormakter brukar använda sig av, men förekommer även hos mindre aktörer och alliansfria stater. Så väl ekonomiska som militära förbindelser kan sedan användas för att påverka en stat, hot om uppsägning av avtal eller brutna handelsförbindelser används ständigt som påtryckensmedel inom utrikespolitiken.<sup>17</sup>

Sammanfattningsvis kommer denna uppsats att utgå från att Sverige som småstat bör hålla en låg profil inom utrikespolitiken och inte stöta sig med större aktörer. Men detta antagande kommer även att kompliceras med de studier som har utförts av Bjereld och Elgström som menar på att Sverige trots sin begränsade makt och storlek ändå tenderar att hålla en aktiv och ibland kritisk utrikespolitik. Är dessa två roller förenliga? Relationen mellan den passiva och aktiva småstaten kommer att finnas i åtanke vid granskandet av Socialdemokraternas handlande. Alla författare är emellertid samstämmiga med att bedyra att en småstat, som Sverige, har begränsad inverkan på den internationella arenan.

I ”*Democracy and foreign policy*” behandlar Kjell Goldmann sin teori om hur utrikespolitiken delas upp i två olika kategorier; frågor som rör statens säkerhet och ekonomiska välfärd samt frågor som rör ideologi eller ”främjande av universella ideal”. Den första kategorin gällande statens säkerhet och ekonomiska välfärd innefattar utrikeshandelspolitiska, försvarspolitiska och diplomatiska frågor som rör statens säkerhet. Denna kategori syftar till att beskydda nationella intressen. Den andra

---

<sup>16</sup>Østerud, 2011. *Statsvetenskap – introduktion i politisk analys*. s 325f.

<sup>17</sup>Ibid. s.320ff.



kategorin, ideologi eller ”främjande av universella ideal”, innefattar internationalistiska frågor som har ideologiska motiv. Typfrågor inom denna kategori är ärenden om mänskliga rättigheter, biståndspolitik och kritik av diktaturer.<sup>18</sup>

De två första kategorierna gällande statens försvarspolitik samt diplomati och ekonomiska välfärd är självklara ur det antagandet att staten alltid strävar efter att upprätthålla sin maktställning och välfärd inom landet. Den tredje kategorin som rör främjande av universella ideal, är svårare att koppla till statens nationella intresse, men kan indirekt härledas till att en fredligare och rättvisare värld gynnar den egna staten. Man strävar därför efter att främja en universell rättvisenorm som ska genomsyra alla stater. Goldmann påpekar att det kan finnas ytterligare intressesfärer inom utrikespolitiken, men att dessa tre är det övervägande viktigaste och som innehar en reell inverkan på den internationella politiken.<sup>19</sup>

Socialdemokraternas utrikespolitiska motiv kommer i uppsatsen att undersökas för att se om man kan tyda en skillnad över deras motiv mellan år 2005 till år 2015. Goldmanns tre kategorier kommer att utgöra grunden för uppsatsens operationalisering, där uppsatsen ska granska om dessa tre intressesfärer går att återfinna i Socialdemokraternas motiv till deras ageranden. De tre motiven kommer att vara *säkerhetspolitiska motiv*, en sammanfogning av de försvarspolitiska och diplomatiska intressesfärerna, *ekonomiska motiv* och *internationalistiska motiv*. Socialdemokraternas motiveringar till deras ageranden kommer att försöka härledas till att inneha något av de sagda motiven.

### 1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen blir att utröna om Socialdemokraterna har förändrat sina motiv gällande försvarsavtalet med Saudiarabien. Denna granskning kommer att verka som en studie över hur socialdemokratisk utrikespolitik har förändrats sedan år 2005. Genom att kategorisera och analysera Socialdemokraternas motiveringar och ageranden gällande avtalet, kunna se om deras motiv till avtalet har förändrats över tid och i sådana fall på vilket sätt utifrån säkerhetspolitiska, internationalistiska och ekonomiska motiv.

---

<sup>18</sup>Goldmann, Berglund, Sjöstedt, 1986. *Democracy and foreign policy*. s. 28

<sup>19</sup>Ibid. s. 28

Dessa tre motiv kommer att vara uppsatsens operationalisering med vilken Socialdemokraternas förmodade förändrade utrikespolitik, kommer att studeras utefter.

Undersökningen kommer att fokusera på de tio år som avtalet gällde, år 2005 till år 2015. För att begränsa materialets omfång undersöks fyra relevanta händelser i avtalets historia: Avtalets upprättande år 2005, avtalets förlängning år 2010, krisen år 2012 gällande FOI:s byggande av en vapenfabrik i Saudiarabien och avtalets uppsägning år 2015; som har valt att delas in i före och efter uppsägandet av försvarsavtalet.

Uppsatsens frågeställningar kommer att fokusera på Socialdemokraternas motiv till ställningstagande rörande försvarsavtalet med Saudiarabien. Frågeställningarna kommer även att innefatta om det skett en förändring från tidigare motiv till avtalet gentemot år 2015, med fokus på de säkerhetspolitiska, ekonomiska och internationalistiska motiven bakom ställningstagandena.

- Har Socialdemokraternas motiv varit ekonomiska, internationalistiska eller säkerhetspolitiska gällande avtalet?
- Kan man se en förändring av deras huvudsakliga motiv från avtalets början år 2005 till avtalets avslutande år 2015?

## 1.4 Metod

För att bearbeta och analysera materialet kommer uppsatsen att använda sig av en motivanalys. Motivanalysen karaktäriseras av att söka kartlägga aktörens medvetna övervägande vid ett specifikt handlande. Syftet med en motivanalys är att förklara varför en aktör handlande som den gjorde.<sup>20</sup> Motivanalysen möjliggör ett kvalitativt granskande av materialet, där man ska kunna härleda uttalande från Socialdemokraterna till vilka motiv som ligger bakom agerandet, vilket samverkar med uppsatsen syfte. Uppsatsen kommer att använda sig av en indicieargumentering; att man med sannolikhetsresonemang försöker visa hur en aktörs agerande och motiverande har sin grund i ett bakomliggande motiv.<sup>21</sup>

Materialet från de fyra utvalda händelserna kommer att granskas, och motiveringarna som återfinns i Socialdemokraternas ställningstaganden kommer sedan att analyseras

---

<sup>20</sup>Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud, 2012. *Metodpraktikan – konsten att studera, samhälle, individ och marknad*. s. 290

<sup>21</sup>Hadenius, Henning, Holström, 1984. *Tre studier i politiskt beslutsfattande*. s. 151

och kategoriseras efter om de har säkerhetspolitiska, ekonomiska eller internationalistiska motiv. Dessa motiv är förhållsdefinierande och allmängiltiga, vilket innebär att dessa motiv är generella och typiska för det utrikespolitiska beslutsfattandet.

Viktigt att framhäva är skillnaden mellan motiv och motiveringar. Motiveringar är de argument som aktören väljer att uttrycka gällande de valda händelsen. Detta innebär inte att de självklart är aktörens egentliga motiv till dennes agerande. Motivet är de som gjort att aktören agerade som den valde att göra, vilket kan vara tämligen varierande mellan olika aktörer.

Uppsatsen kommer att granska om Socialdemokraterna innehaft säkerhetspolitiska, ekonomiska eller internationalistiska motiv till deras ageranden gällande försvarsavtalet. Dessa tre motivs relevans motiveras med forskningen av Goldmann som presenterades i uppsatsens tidigare forskning och teorikapitel(1.2 Tidigare forskning och teori). Uppsatsens teori grundar sig på att utrikespolitiken kan delas upp i tre kategorier där de svenska intressesfärerna skiljer sig åt och därav har olika motiv till hur Socialdemokraterna handlar i utrikespolitiska frågor. De tre kategorierna, säkerhetspolitiska, ekonomiska och internationalistiska motiv, grundar sig på att staten prioriterar statens nationella intresse.

De säkerhetspolitiska motiven innefattar motiveringar och argument som kan härledas till att värna om Sveriges säkerhetspolitik och utrikesdiplomatiska förhandlingsmöjligheter. Säkerhetspolitiska motiv kan innefatta motiveringar som gäller de svenska försvaret, Sveriges diplomatiska relationer med andra stater och Sveriges beredskap vid konflikter. När en motivering kan härledas att syfta på Sveriges säkerhetspolitiska läge kommer detta motiv anses ligga bakom agerandet. Det ekonomiska motivet är motiveringar eller argument som kan härledas till att få konsekvenser för Sveriges ekonomiska situation. Där innefattas svenskt näringsliv och svenska företag som är verksamma i både Saudiarabien och Sverige. När ekonomiska motiveringar uppdagas i materialet kommer de att antas ha ekonomiska motiv. Det sista motivet som är de internationalistiska, innefattar motiveringar som kan härledas till att ha ideologiska eller universella värden. Dessa värden faller ofta utanför Sveriges nationella intressesfär och har en mer universell karaktär där värnandet av mänskliga

rättigheter har stor betydelse. Motiveringar som kan härledas till att ha ideologiska och universella värden, som inte rör den nationella säkerheten, kommer att härledas att ha internationalistiska motiv.

Uppsatsens operationalisering kommer att användas för att granska det insamlade materialet och för att besvara uppsatsens frågeställningar samt uppfylla dess syfte. De tre skiljelinjerna säkerhetspolitik, ekonomi och internationalism presenteras i Analysschema 1.1. Dessa kategorier kommer att förtydliga och hjälpa uppsatsen att utröna socialdemokratiska motiveringar och härleda dessa till Socialdemokraternas bakomliggande motiv. Socialdemokratiska uttalanden och ageranden som förekommer i sammanband med de utvalda händelserna kommer att kategoriseras efter uppsatsen operationalisering i empirikapitlet(2 Försvarsavtalets uppgång och fall) för att sedan sammanställas och analyseras i analyskapitlet(3 Analys). Vid kategoriseringen kommer motiveringarna att skrivas i kursivstil för att belysa dess vikt och typ. Detta görs för att underlätta för läsaren att förstå samt få en överblick av kategoriseringen. Citat kommer även att innehålla kursivstil och vara inom citationstecken, för att förtydliga att det är uttalanden som gjorts.

| Motiveringar/Argument | Säkerhetspolitiska Motiv | Ekonomiska Motiv | Internationalistiska motiv |
|-----------------------|--------------------------|------------------|----------------------------|
| Ekonomiska            |                          | x                |                            |
| Försvarspolitiska     | x                        |                  |                            |
| Människorättsliga     |                          |                  | x                          |
| Diplomatiska          | x                        |                  |                            |

Analyschema 1.1<sup>22</sup>

Vid varje utvald händelse kommer motiven som återfinns i Socialdemokraternas motiveringar att rangordnas efter de som anses vägts tyngst vid beslutsfattandet. Där siffrorna 1, 2 och 3 kommer att figurera som rangordningssystem. Siffran 1 innebär att detta motiv anses vara det som vägts tyngst vid beslutfattandet och agerandet vid den valda händelsen. Siffran 2 indikerar på att de var de näst viktigaste motivet till Socialdemokraternas handlande. Siffran 3 innebär att det var de minst prioriterade motivet bakom partiets handlande. Denna rangordning kommer att redovisas i Analysschema 1.2, som återfinns i analyskapitlet(3.1 Analys och slutsats).

<sup>22</sup>Analyschemat visar i kolumn ett vilka motiveringar som kommer att härledas att innehålla något av de sagda motiven som finns i kolumn två till fyra.

Rangordningen av motiv kommer att grunda sig på tre kriterier. Det första uppsatsen kommer att utgå ifrån är vilka motiv aktören väljer att belysa och prioritera i sina uttalanden. Det andra kriteriet är att se vilka motiv som aktören har kvar över tid. Anledning till att tidsaspekten används är för att motiv som har prioriterats över tid trots nya förhållande, är oftast de som är de huvudsakliga. Motivens kvantitet i uttalanden är det sista rangordningskriteriet. Desto mer en aktör väljer att beröra ett motiv, desto mer bör man anta att aktören anser att det är de huvudsakliga motivet.<sup>23</sup>

Axel Hadenius uttrycker i boken *Tre studier i politiskt beslutsfattande*, ”Om aktören gjorde en typ av övervägande i situation A, borde han ha gjort samma övervägande i situation B, resonerar vi.” även kallat analogi argumentering.<sup>24</sup> Motiven som denna uppsats utgår från, grundar sig även på explicit formulerade föreställningar som finns inom utrikespolitiken. Föreställningen om att aktören, Socialdemokraterna, har som motiv att upprätthålla och skapa ett tydligt och logiskt handlingsmönster gällande utrikespolitiska och säkerhetspolitiska frågor. Uppsatsen grundar sin operationalisering och kategorisering på tidigare handlande av Socialdemokraterna och svensk utrikespolitik. En antagning görs att Socialdemokraterna har liknande mål och metoder även gällande försvarsavtalet. Detta leder vidare till metodens problematik.

#### **1.4.1 Metodologiska problem**

En motivanalys är en osäker vetenskap, när man som utomstående granskare antar och belägger vad aktören borde haft/har för motiv med sitt handlande. Detta gör att vid motiveringen till varför aktören uppges ha de motiv som anges, måste en utförlig och trovärdig förklaring ges till den slutsatsen. Detta brukar kallas för inferensdragning. Genom att granska aktörens allmänna motivutsagor, motiveringar, agerandet av aktören i det undersökta fallet, tidigare agerande av aktören och ageranden från likande aktörer kunna förstå och komma fram till vilket motiv aktören hade med sitt agerande.<sup>25</sup>

Ett annat problem som kan uppstå vid en motivanalys är de spridda uttalanden som gjorts av aktören och veta vilket som man bör fokusera på eller lägga mest vikt vid. Hadenius föreslår att man använder material som är samtida med agerandet vilket minskar risken för efterhandsrationaliseringar samt påverkan från vad andra aktörer sagt

---

<sup>23</sup>Hadenius, Henning, Holström, 1984. *Tre studier i politiskt beslutsfattande*. s. 176f.

<sup>24</sup>Ibid. s. 156

<sup>25</sup>Hadenius, Henning, Holström, 1984. *Tre studier i politiskt beslutsfattande*. s. 160

och tyckt om agerandet. Förstahandskällor har högst prioritet vid granskningen av motiv, en annan persons beskrivande av t.ex. sin partiledares motiv är mindre pålitliga och kan lätt vara utsatta för den individens subjektiva åsikter om partiledaren eller agerandet.<sup>26</sup>

Man ska även prioritera de styrande personerna i en organisation, eller i detta fall parti. En ministers uttalanden är mer representativa för partiets beslutsfattande process än en riksdagsman. Ett annat problem som man måste ta hänsyn till vid motivanalyser är aktörens tendens. Detta kan man förbigå genom att granska uttalanden som är mer bindande och som inte kan eller bör vara utformade efter aktörens kortsiktiga taktiska behov. Utrikespolitiken är ett sådant område där andra stater förlitar sig på att det regeringen säger gällande sin utrikespolitik, är korrekt. Vilket innebär att i utrikespolitiska sammanhang kan man anta att politiska aktörer säger vad de faktiskt anser och avser att göra.<sup>27</sup> Historien har dock vittnat om att detta antagande inte alltid gäller, Krim-krisen år 2014 är ett typ exempel på detta. Rysslands president Putin sa att inga ryska trupper stred på Krim halvön, men det visade sig sedan att så faktiskt var fallet.<sup>28</sup>

Vid denna studie har dessa kriterier tillämpats vid valet av vems uttalanden som uppsatsen ska fokusera på i varje händelse, där de socialdemokrater som innehar mer partipolitiskt makt och har ansetts ha en närmare koppling till partiets bakomliggande motiv. Även gällande yttranden på olika arenor, där uttalanden i riksdagen ansetts väga tyngre än uttalanden i media. Detta när riksdagsdebatter är mer representativa för partiets åsikter och har en mer bindande politisk anknytning. Utrikespolitiska debatter brukar vara ett underlag för andra staters värderingar av Sveriges utrikespolitik.

Att belägga motiv är något som kräver mycket material och noga avvägningar för att ens resultat ska kunna anses vara valida. De olika metoderna för att kringgå de metodologiska problemen som finns med motivanalys är inte alltid stensäkra. Men genom noggrannhet och god inferensdragning kan motivanalysen få fram resultat som är svåra att få fram via tillämpningen av andra metoder. Vilket gör att motivanalysen, om den används ansvarsfullt, är en utmärkt metod för att kunna kartlägga partier och

---

<sup>26</sup>Ibid. s. 163

<sup>27</sup>Hadenius, Henning, Holström, 1984. *Tre studier i politiskt beslutsfattande*. s. 163ff.

<sup>28</sup>SVD, 2014. "Putin erkänner rysk trupp på Krim".

aktörers motiv till deras ageranden. De metodologiska problem som diskuterats kommer uppsatsen att ta hänsyn till när dess slutsatser av studien dras i det sista kapitlet (3 Analys).

## 1.5 Material

Uppsatsens material kommer till störst del bestå av riksdagsdebatter, interpellationer samt uttalanden från Socialdemokraterna gällande försvarsavtalet med Saudiarabien. Officiella dokument som rör avtalet kommer även att granskas för att kunna ge en tydlig och korrekt bild av vad avtalet innefattade.

Vid bristande material från riksdagen kommer tidningsartiklar att användas för att underbygga uppsatsens material. När debatten om avtalet även har förts i media förekommer det ibland enbart uttalande från Socialdemokraterna i artikelform. Detta när partiet valt att inte föra debatten i riksdagen. Stora delar av dessa artiklar finns publicerade i Dagens Nyheter(DN), vilket är en oberoende liberal morgontidning. För att inte få en allt för liberal syn på försvarsavtalet, vilket skulle kunna tala för att missgynna Socialdemokraternas agerande och åsikter gällande avtalet, kommer artiklar från Aftonbladet, Sveriges radio och SVT inkluderas vid möjlighet. Aftonbladet är en obunden socialdemokratisk kvällstidning vilket skulle tala för att den väger upp DN:s förmodade liberala syn. Sveriges radio och SVT ägs av samma företag, Förvaltningsstiftelsen för SR, SVT och UR, och klassar sig själva som obundna och opolitiska.

Vid uppsatsens uppgifter gällande svensk vapenexport har Svenska freds hemsida utgjort stora delar av materialet. Svenska Freds är en organisation som jobbar för att stoppa vapenexporten och har varit drivande i nedrustningsfrågorna sedan dess uppstart år 1883. Materialet som används från denna sida har verifierats från andra källor för att kunna utesluta den uppenbarliga partiska ställningen organisationen har gällande vapenexport.

### 1.5.1 Val av fall

#### *1.5.1.1 Försvarsavtalet inledande år 2005*

Den 15 november år 2005 tecknar Sveriges dåvarande försvarsminister Leni Björklund under ett försvarsavtal med den Saudiarabiska regimen. Avtalet ska verka för ett

samarbete och utbyte av militärteknologi och forskning mellan de två länderna, samt att Saudiarabien som motprestation ska köpa militär spaningsutrustning från SAAB.<sup>29</sup>

Avtalet skiljer sig från flertalet andra samförståndsavtal som brukar ha en vagare och mer ceremoniell funktion. Försvarsavtalet med Saudiarabien är tämligen precist *”Syftet med detta samförståndsavtal är att identifiera och utvidga huvudområdena för det militära samarbetet mellan parterna i fråga om militära system och försvarsmateriel, logistik, utbildning, teknologiöverföring, forskning och utveckling samt erfarenhetsutbyte inom områdena underhåll och militär sjukvård.”*<sup>30</sup>. Konkreta samarbetsområden exemplifieras, där ett samarbete och utbyte mellan Totalförsvarets forskningsinstitut och deras Saudiarabiska motsvarighet tydliggörs. De båda länderna ska även utbyta information om militärteknologi, där man ska söka efter att främja motpartens produktionsindustri inom de sagda området.

Försvarsavtalet blir tämligen kontroversiellt när de inte har förts någon diskussion i riksdagen om detta innan avtalet skrivs under av försvarsministern. Folkpartiet reagerar starkt mot detta avtal, där Cecilia Wikström uttrycker partiets missnöje i en riksdagsdebatt mot utrikesminister Laila Freivalds, *”Detta avtal innebär att regeringen sätter den utrikespolitik som riksdagen har antagit, nämligen värnandet av de mänskliga rättigheterna, på undantag till förmån för vapenhandel med en av världens absolut värsta diktaturer.”*<sup>31</sup> Denna kritik mot avtalet är den huvudsakliga som ges i diskussionerna om försvarsavtalet med Saudiarabien. Men trots kritik från såväl riksdagen som socialdemokratiska partimedlemmar fortsätter avtalet.

Denna händelse är inledningen till uppsatsens problemområde och är ytterst relevant att studera när detta är Socialdemokraternas ursprungssagerande gällande försvarsavtalet med Saudiarabien. Socialdemokraternas ageranden och uttalanden i denna händelse kommer att fungera som ursprungshändelsen som senare händelsers ageranden och uttalanden kommer att jämföras med.

---

<sup>29</sup>SVT, 2015. ”Bakgrund: Saudiavtalet”.

<sup>30</sup>SÖ 2005:59

<sup>31</sup>Riksdagsprotokoll 2005/06:56



### *1.5.1.2 Försvarsavtalets förlängning år 2010*

Under alliansregeringen förlängs försvarsavtalet med fem år. Sten Tolgfors, som är svensk försvarsminister vid tidpunkten, menar att om man säger upp avtalet skulle de ses som ett svenskt fördömande av Saudiarabien och skulle leda till att Sverige mister sin påverkansmöjlighet i landet. Även att svenska företag som har handelsförbindelser med Saudiarabien skulle kunna få lida vid ett uppsägande, vilket hotar svenska företag och jobbtillfällen.<sup>32</sup>

Alliansregeringen är splittrade gällande avtalet, där Moderaterna och Centern är för en förlängning medan Folkpartiet och Kristdemokraterna vill att avtalet ska sägas upp. Men när ingen konsensus uppnås i frågan förlängs avtalet automatiskt i maj 2010, när ingen av parterna har valt att säga upp avtalet.<sup>33</sup>

Denna händelse väljs först och främst pga. att detta ger en möjlighet för Sverige att välja att inte förlänga avtalet, samt att Socialdemokraternas inlägg i debatten är tämligen intressanta med tanke på att de inte är i regeringsposition längre.

### *1.5.1.3 Skandalen år 2012*

Den 6 mars avslöjar Ekot att Sverige har bistått Saudiarabien med byggandet av en vapenfabrik. FOI ska ha skapat ett bulvanföretag för att kunna kringgå beslut från regeringen och på så vis underlätta byggandet av vapenfabriken. Man börjar undra hur mycket vetskap regeringen har haft om de sagda bygget och Sverige får följa debatten och avslöjandena i flera veckor. Sveriges försvarsminister Sten Tolgfors avgår tre veckor efter uppdagandet, han har då blivit anmäld till KU och är hårt kritiserad.<sup>34</sup>

Debatten blossar upp gällande försvarsavtalet med Saudiarabien, och partierna skyller på varandra gällande vem som bör ta ansvar. Alliansregeringen menar att avtalet stiftades av den socialdemokratiskt ledda regeringen år 2005 vilket gör att det är deras avtal. Medan Socialdemokraterna väljer att fokusera på att Alliansen valde att förlänga avtalet år 2010 och att det är Alliansregeringen som har suttit under det hemliga planerandet av vapenfabriken. Det resonemanget kan dock verifieras delvis när boken *Saudivapen* av Bo-Göran Bodin och Daniel Öhman släpps år 2014 och visar att

---

<sup>32</sup>SR, 2010. "Ovänlig handling att säga upp avtalet".

<sup>33</sup>Aftonbladet, 2012. "Alliansen splittrad om Saudiaffären".

<sup>34</sup>SVT, 2015. "Bakgrund: Saudiavtalet".

Alliansregeringen år 2008 valde att lägga ner arbetet med byggandet av en vapenfabrik i Saudiarabien när de sades strida mot svensk lagstiftning. Men återupptogs igen när näringslivet hade beklagat sig över beslutet.<sup>35</sup>

Denna händelse är intressant när det är den första gången Saudiavtalet tas upp ordentligt, debatteras och granskas av både politiker och media. Socialdemokraterna som är i opposition, talar för ett annorlunda agerande än om de suttit i regeringsposition, vilket ökar intresset för händelsen. Även att Socialdemokraternas uppstiftande av avtalet kommer under hård kritik vilket gör det extra intressant att studera deras ageranden och uttalanden under denna kris, vilket talar för denna händelses relevans för uppsatsens problem.

#### *1.5.1.4 Försvarsavtalets uppsägande år 2015*

Efter regeringsskiftet hösten år 2014 till en socialdemokratisk och miljöpartistisk regering och ett annalkande förnyande av försvarsavtalet med Saudiarabien i maj år 2015, börjar debatten om avtalet blossa upp igen under januari månad år 2015. Den 19 januari uppmärksammas bloggaren Raif Badawi's spöstraff av svenska medier och Sveriges utrikesminister Margot Wallström kommenterar Saudiarabiens straffmetoder som medeltida. Fem dagar senare åker en svensk delegation för att närvara vid begravningen av Saudiarabiens kung Abdullah bin Abdulaziz Al Saud, vilket kritiserar på sociala medier när Saudiarabien är en sträng diktatur med sharia lagstiftning och den avlidne kungen är dess främsta representant. En interpellation om försvarsavtalet besvaras den 29 januari i riksdagen av statsminister Stefan Löfven, där han menar att avtalet ska omförhandlas men fortgå.<sup>36</sup>

Den 6 februari publicerar DN en artikel om hur statsminister Stefan Löfven och näringsminister Mikael Damberg presenterar regeringens nya exportstrategier, i denna artikel nämns det att Sverige ska fortsätta och utöka handelsmöjligheterna med utvecklingsländer och bl.a. Saudiarabien. Damberg förklarar vidare i en senare artikel i DN om att "*Svensk export ska sälja in demokratiska idéer*"<sup>37</sup>. Under samma dag

---

<sup>35</sup>SVT, 2015. "Bakgrund: Saudiavtalet".

<sup>36</sup>DN, 2015. "Det politiska spelet som ledde fram till Saudikrisen".

<sup>37</sup>DN, 2015. "Svensk exportsatsning till ökända diktaturer".

publicera även svenska Freds en debattartikel där de kräver att regeringen säger upp försvarsavtalet med Saudiarabien.<sup>38</sup>

Upptrappningen i debatten fortsätter när Wallström den 11 februari pressas till att göra negativa uttalanden om Saudiarabien vid en riksdagsdebatt. En tydlig konfliktlinje börjar uppstå mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Socialdemokraternas ledning är positiva till ett omförhandlande av avtalet medan både Socialdemokraternas och Miljöpartiets riksdagsgrupper är väldigt kritiska till avtalet och kräver att det sägs upp. Wallström och Löfven säger dock att de redan har bestämt att avtalet ska omförhandlas, vilket skapar en spänning mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet, även mellan regeringen och dess partikamrater. Vänsterpartiet håller även de en väldigt hög ton i frågan och kräver ett uppsägande av avtalet. Den 6 mars ger sig svenskt näringsliv in i debatten när deras debattartikel om avtalets förlängning publiceras i DN. Artikeln är underskriven av 31 svenska näringslivstoppar som menar att ett uppsägande skulle skada Sveriges kredibilitet på den internationella marknaden samt skada svenska företags handelsförbindelser med Saudiarabien.<sup>39</sup>

Tre dagar senare stängs Wallström ute från ett av Arabförbundets möten i Kairo där hon skulle hålla ett tal. Saudiarabien har motsatt sig hennes rätt till hålla sitt tal. Den 10 mars sägs avtalet upp med Saudiarabien av Sverige, samtidigt fördömer Saudiarabien svenska uttalanden som har gjorts mot landets politiska system och menar att Sverige kritiserar islam. Både Saudiarabien och Förenade Arabemiraten kallar hem sina ambassadörer från Sverige, samt att Saudiarabien slutar att utfärda svenska affärsvisum. Samtidigt har kritiken mot Sverige ökat, där hela 57 medlemsstater i Arabförbundet har fördömt Sveriges handlande och anser att det är islamkritiskt. Ett krismöte hålls mellan svenskt näringsliv, Wallström och Damberg för att få bukt med krisen.

Efter att viss diplomati med Saudiarabien återställs relationerna till ett normaltillstånd. Wallström uppger att hon inte har bett om ursäkt för sina uttalande gentemot det Saudiarabiska styrelseskicket medan Saudiarabiska utrikesdepartementet hävdar det motsatta.<sup>40</sup>

---

<sup>38</sup>DN, 2015. ”Det politiska spelet som ledde fram till Saudikrisen”.

<sup>39</sup>Ibid.

<sup>40</sup>DN, 2015. ”Det politiska spelet som ledde fram till Saudikrisen”.

Avtalets uppsägande är det som skapat denna uppsats problemformulering och ska fungera som det utskiljande fallet som förändrade Socialdemokraternas utrikespolitik gentemot försvarsavtalet med Saudiarabien. Händelsen har valts att delas in efter uttalanden före uppsägandet av avtalet den 10 mars och efter uppsägandet. Detta för att förtydliga vilka motiveringar som fanns inom partiet kring beslutet om uppsägandet av avtalet.

## 2 Försvarsavtalets uppgång och fall

### 2.1 Bakgrund

Denna bakgrund är relevant för att förstå hur den socialdemokratiska utrikespolitiken har förts innan avtalet slöts år 2005 samt vilken roll svensk vapenexport och dess ledande företag har på det svenska näringslivet. När uppsatsen fokuserar på att utröna Socialdemokraternas motiv bakom deras ställningstaganden måste man först veta vad deras tidigare handlingar har präglats av samt hur stor påverkan vapenexportindustrin har på den svenska exporten. Beslut som fattades gällande försvarsavtalet mellan Saudiarabien och Sverige ska ta hänsyn eller beaktande till de rådande utrikespolitiska doktrinerna, den svenska exportmarknaden och svensk lagstiftning gällande vapenexport. Därför behövs en kort med tydlig introduktion till ämnets bakgrund för att läsaren ska kunna förstå i vilken kontext Socialdemokraternas beslut fattats.

#### 2.1.1 Socialdemokratisk utrikespolitik & vapenexportspolitik

Socialdemokraterna har under de senaste 60 åren innehaft regeringsmakten i 43 år.<sup>41</sup> Detta innebär att Sveriges förda utrikespolitik har sedan andra världskrigets slut till stor del styrts av en socialdemokratisk regering. Den socialdemokratiska utrikespolitiken har präglats av kritik, brobryggarinsatser och internationell opinionsbildning. Sverige har som neutralt land under kalla kriget fungerat som en kritiker av de båda stormakterna, USA och Sovjet. Staten har stöttat utvecklingsländer sedan 70-talet och kämpat för att intrigera utvecklingsländer på den internationella marknaden.<sup>42</sup> Svensk retorik har delvis berott på den sittande regeringens ministrar, där profiler som Östen Undén, Sten Andersson och Olof Palme har varit drivande i olika konflikter samt innehaft varierande tillvägagångssätt för att uppnå sina utrikespolitiska mål. Sverige har varit ett land som värnat om de mänskliga rättigheterna och har under 90-talet allt mer börjat sätta mänskliga rättigheter i första hand framför bl.a. nationell suveränitet.<sup>43</sup>

Socialdemokraterna har länge haft en partipolitisk ideologi som inte stödjer vapenexport till diktaturer eller stater som bryter mot mänskliga rättigheter. Diskussionen mellan partiets ideologi och vapenexportindustrin har ständigt varit en konfliktlinje inom

---

<sup>41</sup>Regeringen ”Sveriges regeringar under 100 år”.

<sup>42</sup>Bjereld, Johansson, Molin, 2008. *Sveriges säkerhet och världens fred – svensk utrikespolitik under kalla kriget*. s. 312

<sup>43</sup>Ekengren, 1999. *Av hänsyn till folkrätten? - svensk erkännande politik 1945-1995*. s. 13f

Socialdemokraterna. Partiet har officiellt hållit en negativ linje gentemot vapenexport men sällan har dessa ideologiska ståndpunkter praktiserats, utan vapenexporten har fått fortgå. Framstående svenska exportländer under stora delar av 70- och 80-talet var bl.a. Brasilien, Argentina, Ghana, Peru, Nigeria och Pakistan vilka antingen var styrda av en militärdiktatur, bröt mot mänskliga rättigheter eller var i en konflikt.<sup>44</sup> Under 80-talet blev det hårdare regler mot vapenexport vilket skedde i samband med att det svenska vapenföretaget Bofors utreddes för att smugla vapen via Singapore till Bahrain och Dubai. Efter detta minskade den svenska exporten av vapen under den senare delen av 80-talet och fortsatte in på början av 90-talet.<sup>45</sup>

År 1992 kritiserade flertalet socialdemokratiska riksdagsledamöter den svenska lagstiftningen gällande vapenexport och föreslog i en motion hårdare exportregler för svenskt näringsliv.<sup>46</sup> Motionen föreslogs när Socialdemokraterna var i ett oppositionsläge och de nuvarande Allianspartierna hade regeringsmakten i Sverige. I samband med motionen kom den nya reviderade lagen om vapenexport, vilket stiftades i december år 1992. Den nya lagstiftningen ansågs vara mer liberal gällande vapenexport. Efter lagen trädde i kraft kunde man se en ökad export av vapen. Socialdemokratiska talesmän uttryckte ett stöd för den förnyade lagstiftningen och ansåg att den inte var mer liberal trots att försvarsindustrins chefer uttryckte det motsatta.<sup>47</sup>

Oberoende av Socialdemokraternas ideologiska ståndpunkter gällande vapenexport väljer partiet officiellt att ställa sig bakom en mer liberal lagstiftning år 1992. Vapenexporten är ett ämne som klyver partikadrerna från partistyrelsen. De styrande i Socialdemokraterna har ansvaret att värna om svenska ekonomiska intressen vilket partikadrerna som kan vara mer idealistiska väljer att nedprioritera framför deras ideologi. Denna splittring tydliggör den idealism och realism som finns inom partiet.<sup>48</sup> Vilket kommer att färga diskussionen om vapenavtalet med Saudiarabien.

---

<sup>44</sup>Lindahl, 2001. Fokus på vapenhandel. s. 18ff.

<sup>45</sup>Ibid. 18ff.

<sup>46</sup>Motion 1991/92:U403.

<sup>47</sup>Lindahl, 2001. Fokus på vapenhandel. s. 18ff.

<sup>48</sup>Bjereld & Demker, 1995. *Utrikespolitiken som slagfält - De svenska partierna och utrikesfrågorna*. s.114

Efter en sammanslagning år 1996 låg inte längre godkännandet av vilka stater som svenska företag fick exportera till på regeringen. Inspektionen för strategiska produkter fick i uppgift att bedöma och avgöra i vilka fall svenska krigsmaterieföretag fick exportera sina varor. I specifika fall, där vapenexporten kan ha stor betydelse, får regeringen vara med och behandla och besluta i ärendet. Regeringen går varje år igenom den svenska vapenexportpolitiken inför riksdagen.<sup>49</sup>

### **2.1.2 Svensk vapenexport**

Socialdemokraterna har varit drivande i nedrustningsdiskussionerna, så väl den nationella som den internationella debatten. Partiets interna debatter om utrikespolitik har ofta rört nedrustning och vapenexport, vilket inte alltid har gått ihop med det svenska näringslivet. Sverige har idag en stor inhemskproduktion av militära vapen, materiell och teknik. Mellan år 2010-2014 var Sverige det elfte största producenten av stora vapensystem i världen och stod totalt för 2 % av världens export av stora vapensystem.<sup>50</sup> År 2013 innehade även Sverige tredje platsen i listan över ”de länder som exporterade mest vapen per capita i världen”.<sup>51</sup> De ledande svenska företagen är SAAB AB, BAE System Hägglunds och BAE System Bofors. Idag står SAAB för 60 % av den svenska vapenproduktionen och år 2013 var de rankat som den 31:e största vapenproducenten och militära företaget i världen.<sup>52</sup> SAAB:s totala försäljning uppgick år 2014 till 24 miljarder kronor.<sup>53</sup>

Under år 2005 stod Sveriges vapenexport till krigförande länder enbart för 2,41 % av den totala svenska vapenexporten, år 2013 är siffrorna 45,54 %.<sup>54</sup> En markant ökning har skett över tiden sedan försvarsavtalet med Saudiarabien slöts, en delvis förklaring av ökningen kan bero på de ökade antal oroshärdar som har dykt upp de senaste 10 åren.<sup>55</sup>

## **2.2 Försvarsavtalet inledande år 2005**

År 2005 sluts ett samförståndsavtal mellan Saudiarabien och Sverige som ska sträcka sig över fem år. Efter de första fem åren ska avtalet förlängas per automatik om ingen

---

<sup>49</sup>Inspektionen för strategiska produkter, ”Regler för krigsmateriel”.

<sup>50</sup>Svenska freds, 2012. ”Snabba fakta om vapenexporten”.

<sup>51</sup>Svenska freds, 2012. ”Svenskar toppar vapenförsäljningen”.

<sup>52</sup>Svenska freds, 2014. ”Vapenindustrin i Sverige”.

<sup>53</sup>VA.500, ”VA-500 Ranking, 2014”.

<sup>54</sup>Svenska freds, ”Graf: år 2000-2012”.

<sup>55</sup>DN, 2014. ”Allt fler blodiga konflikter i världen”.

av parterna väljer att omförhandla eller avbryta avtalet. Regeringen beslutade i april att skriva under avtalet och det skrevs på av den dåvarande socialdemokratiska försvarsministern Leni Björklund den 15 november. Syftet med avtalet är att stärka svenska och saudiarabiska relationer genom ett utbyte av militärforskning och produktion. Avtalet har stiftats och beretts under liten insyn och när det väl görs offentligt blir många inom den svenska politiken förvånade över det beslutna avtalet. En riksdagsdebatt uppstår, där folkpartiet är tämligen negativt inställt till regeringens handlande i frågan. I en interpellation från folkpartisten Birgitta Ohlsson svarar Laila Freivalds, Sveriges dåvarande socialdemokratiske utrikesminister, på Ohlssons frågor gällande försvarsavtalet mellan Saudiarabien och Sverige.<sup>56</sup>

Freivalds bemöter kritiken, om att Sverige instiftat ett avtal med ett odemokratiskt land som bryter mot mänskliga rättigheter, med att argumentera för att utrikespolitiken alltid har haft ekonomiska intressen som underlag för deras handlande. Men att även andra områden spelar roll gällande den svenska utrikespolitikens intresseområden. *”Handels- och investeringsfrämjandet är en del av regeringens program för fler jobb och uthållig tillväxt. De näringspolitiska intressena är en av flera delar av utrikespolitiken. Utvecklingssamarbetet, migrationspolitiken och säkerhetspolitiken är andra centrala element i svensk utrikespolitik.”*<sup>57</sup> Vidare fortsätter Freivalds *”arbetet att främja och öka respekten för de mänskliga rättigheterna. Värnandet om de mänskliga rättigheterna är en prioritet inom svensk utrikespolitik som ska påverka och genomsyra alla dess delar.”*<sup>58</sup> Sedan fortsätter hon framförandet med att påpeka att avtalet har stiftats efter svenska riktlinjer och lagar gällande vapenexport. Även att detta avtal inte kommer att möjliggöra en öppen vapenexport till Saudiarabien utan att varje fall av export kommer att behöva ett godkännande av exportkontrollrådet och ISP. Freivalds påpekar även att det inte är lagstiftat att exportlandet måste vara demokratiskt, men att det är något som Socialdemokraterna kommer att försöka sträva efter i framtiden.

Freivalds återkommer ständigt i sitt anförande till att avtalet kommer att gynna svensk-ekonomiska intressen. *”Saudiarabien är vår viktigaste exportmarknad i arabvärlden. Sedan gammalt arbetar många svenskar och svenska företag i landet, och regeringen*

---

<sup>56</sup>2005/06:56.

<sup>57</sup>Ibid. Anförande 16.

<sup>58</sup>Ibid. Anförande 16.



*hoppas på ökade saudiska investeringar i Sverige.”<sup>59</sup> Men avslutar med att hålla med Ohlsson i hennes åsikt gällande hennes oro över hur Saudiarabien hanterar sin befolkning och bryter mot mänskliga rättigheter. Men menar att avtalet även kommer att möjliggöra en kommunikationskanal där Sverige ska kunna påverka Saudiarabien på dessa områden. ”Samarbete och öppna kanaler erbjuder möjlighet att utbyta åsikter och erfarenheter om utvecklingen på olika samhällsområden, också där länderna skiljer sig åt i synen, inte minst vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna. ...Regeringen kommer att fortsätta att i bilaterala kontakter med företrädare för Saudiarabien inskräpa Sveriges hållning i dessa frågor.”<sup>60</sup>*

Freivalds menar att det inte enbart är *ekonomiska* intressen som styr svensk utrikespolitik men att i detta fall har det haft en stor bidragande faktor. Anledningarna till att avtalet stiftades har övervägande *ekonomiska motiveringar*. De *människorättsliga motiveringarna* som betonar värnandet av mänskliga rättigheter i Saudiarabien, diskuteras och Socialdemokraternas åsikt i frågan presenteras. Freivalds menar att regeringen självklart förespråkar mänskliga rättigheter i Saudiarabien och att avtalet öppnar upp för en närmare möjlighet att påverka Saudiarabien i rätt riktning. Men avtalets motiveringar, om man ser till Freivalds argumentering, måste ändå anses vara *ekonomiska*, men att de *människorättsliga motiveringarna* finns där som ett delmål med avtalet. Man kan även se en viss betoning av ett stärkande av de *diplomatiska* förbindelserna mellan Sverige och Saudiarabien, vilket gynnar de svenska möjligheterna till att påverka landet gentemot svenska värderingar. Detta är ett uttryck för att värna om det svenska säkerhetsintresset gällande att uppehålla goda *diplomatiska* förbindelser med andra stater, vilket förebygger konflikter eller andra negativa ageranden.

Folkpartiet replikerar genom Ohlssons partikamrat Cecilia Wikström, ersättare vid interpellationen, som beskyller regeringen för att sätta ekonomiska intressen framför de människorättsliga värderingar som Sverige har. Freivalds försvarar den socialdemokratiska regeringens handlande med ett uttalanden om att handelsförbindelser möjliggör en potentiell påverkan på de Saudiska regimen, vilket kan leda till att de öppnar upp sig för mer västerliga influenser. Vidare fortsätter Freivalds med att uttrycka sitt missnöje med Wikströms uttalande om regeringens intressen gällande avtalet. ”*Jag reagerar på att det sägs att mänskliga rättigheter sätts*

---

<sup>59</sup>2005/06:56. Anförande 16.

<sup>60</sup>Ibid. Anförande 16.

*på undantag till förmån för vapenhandel. ... Varje enskilt fall blir prövat, huruvida det med hänsyn till den lagstiftning och de principer vi har är möjligt att genomföra någon sådan handel. Det är aldrig så att mänskliga rättigheter åsidosätts till förmån för vapenförsäljning.*<sup>61</sup>

Freivalds senare repliker söker att försvara avtalets upprättande och menar på att de mänskliga rättigheterna i Saudiarabien kommer att gynnas av försvarsavtalet. Hon får det att framstå som att avtalet har slutits för att kunna påverka Saudiarabiens regim åt att anamma västerländska värderingar om rättigheter och demokrati. Vilket i sig kan ifrågasättas när det ingenstans i avtalets nämns något om att detta skulle vara de svenska syftet eller målsättningarna med avtalets upprättande.<sup>62</sup> De *människorättsliga motiveringarna* får figurera som pro-argument för försvarsavtalet. Man kan inte bortse från att de *människorättsliga värderingarna* inte haft någon inverkan på avtalets uppstiftande. Genomgående i Freivalds anförande styrker hon avtalets laglighet och att det inte bryter mot några av de svenska riktlinjerna gällande vapenexport.

Utöver interpellationen har Socialdemokraterna varit tämligen frånvarande i diskussionen om avtalet. Ingen debattartikel från den socialdemokratiska regeringen eller partirepresentanter har gått att finna i de stora svenska dags- och kvällstidningarna. Många politiska kommentatorer och andra partirepresentanters ställning gällande avtalet har dock gått att finna.

### 2.3 Försvarsavtalets förlängning år 2010

År 2010 sitter en alliansstyrd regering i Sverige och Socialdemokraterna är i opposition. Fem år har gått sedan avtalet uppstiftades och det är dags för att antingen omförhandla, låta avtalet fortlöpa eller avsluta det. När det är regeringen som fattar detta beslut har Socialdemokraterna liten reell inverkan, dock finns det alltid en möjlighet för Socialdemokraterna att påverka regeringen genom debatter i riksdagen eller att diskutera avtalet för att färga folkopinionen.

Det går inte att finna några direkta uttalanden eller debatter från Socialdemokraterna gällande försvarsavtalet med Saudiarabien. I en motion från tretton socialdemokrater

---

<sup>61</sup>2005/06:56. Anförande 18.

<sup>62</sup>SÖ 2005:59

gällande HBT-personers rättigheter kan man se en skepticism mot handelsavtal med diktaturer. I motionen kritiseras regeringens vilja av att stärka och utöka handelsutbytet med Saudiarabien och Irak. Alliansregeringen har följt samma linje som Freivalds hade gällande försvarsavtalet år 2005, där man menar att ett ekonomiskt utbyte främjar möjligheterna att påverka en stat mot mer människorättsliga lagar. De socialdemokratiska partimedlemmarna menar att detta bara är svepskäl för att kunna gynna Sverige och dess företag ekonomiskt. *”Officiellt heter det att Sverige på så sätt kan påverka dessa stater att förändra sin inställning till hbt-personer. Konkret görs dock inget, eller väldigt litet, för att dessa handelspolitiskt viktiga länder ska förmås respektera hbt-personers mänskliga rättigheter.”*<sup>63</sup>

Vidare uttrycker socialdemokraten Börje Vestlund i en riksdagsdebatt, gällande handel med länder som kränker mänskliga rättigheter, sina åsikter till det moderata statsrådet Ewa Björling. Vestlund ifrågasätter Sveriges handelsförbindelser med diktaturer och länder som kränker mänskliga rättigheter, och menar att detta visar på ett stöd till de förtryckande regimerna. *”Vi har pratat i åratal i den här kammaren om hur vi hanterat biståndsfrågor och att man inte ska ge bistånd till diktaturer, men vi har ju handelsavtal med länder som struntar i mänskliga rättigheter. Vi borde väl vara lika konsekventa i det sammanhanget.”*<sup>64</sup>

Här kan man se de tendenser som fanns inom partiet redan år 2005 när avtalet ingicks. Socialdemokraterna har som ideologi ett starkt band till främjandet av mänskliga rättigheter vilket inte ska åsidosättas för ekonomiska eller försvarspolitiska intressen. Socialdemokraternas politik överlag brukar genomsyras av att värna om människan och de utsatta i samhället. Dessa yttringar från socialdemokratiska riksdagsmän visar den spänningen som fortfarande finns kvar inom Socialdemokraterna gällande vapenexporten. Partikadrerna uttrycker sitt missnöje medan partistyrelsen väljer att ta ett steg tillbaka och upprätthålla den konsensus som finns gällande vapenexporten mellan riksdagspartierna. Socialdemokraterna som är i opposition har i teorin möjligheter att kritisera regeringens beslut av att förlänga avtalet. Risken är dock att de ger sig in i en dispyt som partiet själva kommer att missgynnas av, när det trots allt var Socialdemokraterna som skrev på avtalet från början.

---

<sup>63</sup>Motion 2010/11:U317.

<sup>64</sup>Protokoll 2009/10:19.

Trots den uteblivna kritiken från partiet finns de heller ingen stöttande eller argumenterande för att avtalet ska förlängas. Borde inte Socialdemokraterna värna om de avtal som de upprättade under deras senaste mandatperiod, vilket brukar vara sedvana inom andra politiska områden. När det inte finns något officiellt uttalande gällande försvarsavtalet med Saudiarabien kommer uppsatsen att få ett bortfall under denna händelse, när inget material finns att tillgå under sagda år. Bortfallet är i sig intressant när Socialdemokraterna inte väljer att varken försvara eller angripa avtalet, trots deras oppositionella ställning.

## 2.4 Skandalen år 2012

Den 6 mars avslöjar Ekot de planer som funnits gällande att med svensk hjälp försökt bygga en vapenfabrik i Saudiarabien med hjälp av bulvanföretag. Avslöjandet skapar en stor debatt gällande svensk vapenexport och frågan om vem som borde ta ansvar för försvarsavtalet. Socialdemokraterna menar att Alliansen valde att förlänga avtalet år 2010 och Alliansen menar att avtalet ens existerar beror på Socialdemokraterna.

Trots den mediala cirkus som uppstår håller ändå Socialdemokraterna fast vid avtalet och menar att år 2015 när avtalet har möjlighet att sägas upp, kommer inte Socialdemokraterna att avsluta försvarsavtalet med Saudiarabien. Urban Ahlin som är socialdemokratiskt utrikespolitisk talesman säger *”Jag vill inte ge några fromma förhoppningar om att vi säger upp avtalet om vi vinner valet”*<sup>65</sup>. Ahlin menar att för stora exportintäkter går förlorade om man väljer att säga upp avtalet. Även att Sveriges trovärdighet som samarbetspartner kan ifrågasättas när avtal riskerar att avslutas vid skifte av regering. *”Jo, alla försvarsindustrisamarbeten bygger på att de hålls under väldigt lång tid. Skulle andra länder se att Sverige säger upp avtal så fort det blir inrikespolitisk turbulens, då kommer vi inte att kunna sälja försvarsmateriel överhuvudtaget i framtiden.”*<sup>66</sup>

I en annan intervju med Ahlin menar han även att i och med den arabiska våren kan de Saudiarabiska systemet luckras upp vilket gör att ett beslut bör fattas år 2015 när man vet hur situationen ser ut i landet. Han menar också att avtalen är menade som

---

<sup>65</sup>Aftonbladet, 2012. ”S vill behålla avtal med Saudiarabien”.

<sup>66</sup>Ibid.

långsiktiga och att bryta ett avtal, likt försvarsavtalet, har en tradition av generera negativa konsekvenser.<sup>67</sup>

Ahlins uttalande i media genomsyras av *ekonomiska motiveringar* där risken för minskade exportmöjligheter är ett av de övervägande skälen till att hålla fast vid försvarsavtalet. Även kan man se en *försvarspolitisk* oro när Sveriges trovärdighet som avtalspartner kan ifrågasättas vid ett uppsägande av avtalet, vilket skulle skada den svenska diplomatin.

I Sveriges riksdag anordnades en debatt där alla riksdagspartier fick säga sitt om Saudiavtalet och det uppdagade byggandet av en vapenfabrik. Ahlin var även här Socialdemokraternas representant och förde partiets talan. Han börjar sitt framförande med att vara kritisk gentemot Alliansregeringens skötsel av krisen och berör Sten Tolgfors avgång som försvarsminister. Gällande avtalet menar Ahlin att han alltid har varit negativ till dess innehåll och menar att det var för precist. *”Jag har också tagit på mig ansvaret för att vi socialdemokrater slöt detta Memorandum of Understanding 2005 och påtalat att jag tycker att det gick väl långt. Det pekade ut specifika samarbetsområden där också FOI nämndes. Jag var kritisk då, men ni vet allihop hur det går till i politiken. Man får ibland ställa upp på det som beslutas.”*<sup>68</sup>

Ahlin fortsätter med att påpeka Socialdemokraternas många motioner gällande hårdare regler för vapenexport till diktaturer och länder som bryter mot mänskliga rättigheter. *”Där har vi socialdemokrater under en längre tid i Sveriges riksdag väckt motion efter motion där vi har sagt att vi vill göra det svårare att sälja svenska vapen till icke-demokratier i världen.”*<sup>69</sup> Han påpekar att regeringen har försummat riksdagens allmänna åsikter om vapenexport och anser att en utredning gällande en hårdare lagstiftning bör tillsättas av regeringen. Socialdemokraternas syn på vapenexport är att den behövs finnas för Sverige ska kunna uppehålla ett starkt och modernt försvar, men att man inte ska exportera till länder som inte uppfyller demokratikriteriet. *”Men den vapenexporten ska enbart grundas på försvarspolitiska och säkerhetspolitiska skäl. Den ska inte grundas på det som Reinfeldt har talat om, att det handlar om jobben. Den ska*

---

<sup>67</sup>SR, 2012. ”S vill inte bryta militäravtal med Saudiarabien”.

<sup>68</sup>Aktuell debatt, 2012. Anförande 59.

<sup>69</sup>Ibid.s.59.

*inte handla om någon sorts kommersiella skäl, att sälja pengar. ... Vapenexport ska bara tillåtas när det är försvarspolitiskt och säkerhetspolitiskt motiverat.”*

Ahlin är väldigt tydlig i sitt framförande med att poängtera att de svenska nationella försvarsintresset är den främsta motiveringen till vapenexport, vilket även gäller försvarsavtalet med Saudiarabien. Men han påpekar även de Socialdemokratiska partiets officiella hållning gentemot strängare riktlinjer gällande vapenexport och speciellt vapenexport till diktaturer. Man kan se en betoning av *mänskliga rättigheter* i Ahlins framförande, men huvudmotiveringen är *försvarspolitiska* med stor emfas på det nationella säkerhetsintresset.

I sitt nästa anförande kritiserar han Vänsterpartiet och Miljöpartiets förslag på att förbjuda vapenexport till vissa länder, vilket Socialdemokraterna är emot. Ahlin menar att de svenska försvars- och säkerhetsintresset alltid måste prioriteras över andra intressen. Ett exempel tages upp gällande Socialdemokraternas agerande under USA:s krig med Irak år 2003. *”I den lagstiftning och de riktlinjer vi har i dag sägs att om ett land råkar i konflikt bör vapenexporten, export av krigsmateriel för strid, avbrytas. Vi var i en sådan situation när USA anföll i Irak - ett folkrättsvidrigt anfall mot Irak. Ändå bestämde sig Sverige för att fortsätta exportera vapen till USA av en väldigt enkel anledning. Om vi inte hade exporterat till dem hade vi inte fått importera produkter till vårt JAS-plan. Då hade våra JAS-plan på väldigt kort tid blivit segelflygplan. Det hade inte varit bra för det svenska försvaret.”*<sup>70</sup>

Ahlin fortsätter på det säkerhetspolitiska spåret och menar att det är viktigt att Sverige behåller bra diplomatiska relationer med Saudiarabien. Landet har en stor politisk makt i dess region och har varit en viktig faktor i de fredssamtal som har förts mellan Israel och Palestina. *”Saudiarabien spelar en otroligt viktig roll på vissa säkerhetspolitiska områden. Ett är Mellanösternkonflikten. ... Det är inte speciellt konstigt om Sverige då försöker ha en relation till Saudiarabien och spela en roll i att lösa Mellanösternkonflikten. Säkerhetspolitiskt finns det naturligtvis också skäl. Vi har faktiskt soldater i Adenviken för att bekämpa piratverksamhet.”*<sup>71</sup>

---

<sup>70</sup>Aktuell debatt, 2012. Anförande 67.

<sup>71</sup>Ibid. Anförande 67.

I sitt sista anförande upprepar han Socialdemokraternas ståndpunkt med att det svenska säkerhet- och försvarsintresset är överordnat andra intressen. Men förklarar även partiets mål med att få igenom en tydligare och striktare vapenexportlagstiftning. ”*Men vi socialdemokrater är tydliga med att vi vill ha en skärpt lagstiftning där den demokratiska situationen i landet ska betyda betydligt mer än i dag. Det ska bli svårare att sälja vapen till icke-demokratier.*”<sup>72</sup> Ahlin avslutar sitt anförande med att kritisera regeringens val att inte tillsätta en utredning gällande en striktare vapenexportlagstiftning.

I Ahlins sista anförande till riksdagen fortsätter han att betona att Sveriges *försvarspolitiska* och *diplomatiska* intressen är huvudskälen till hur Socialdemokraterna har agerat i tidigare situationer och hur de vill agera gällande försvarsavtalet med Saudiarabien. Man ser även att *mänskliga rättigheter* är något som Socialdemokraterna vill inkorporera gällande vapenexporten och svensk utrikespolitik, men att dessa ideal kommer att åsidosättas för det nationella intresset.

## 2.5 Försvarsavtalets uppsägande år 2015

Fem år har gått sedan den alliansstyrda regeringen förlängde försvarsavtalet med Saudiarabien och nu är det återigen möjligt att säga upp eller förlänga avtalet. En nyligen tillsatt socialdemokratisk och miljöpartistisk regering styr Sverige som har haft en turbulent start på sin regeringsperiod. Utrikespolitiskt har regeringen nyss hämtat sig från den kris som uppstod vid erkännandet av Palestina den 30 oktober, där Israels svenska ambassadör blev hemkallad i protest mot erkännandet.<sup>73</sup> Inrikespolitiskt har regeringen precis slutit decemberöverenskommelsen för att möjliggöra att minoritetsregeringen kan få sin budget framröstad i riksdagen.

Efter en långt utdragen diskussion i media och den svenska riksdagen säger regeringen upp avtalet med Saudiarabien den 10 mars.<sup>74</sup> Saudiarabien kallar hem sin svenske ambassadör efter beslutet vilket Förenade Arabemiraten också gör, de båda staterna anger att Wallströms kritik gentemot Saudiarabiens legala system är anledningen. Efter förhandlingar mellan Sverige och Saudiarabien återgår de diplomatiska relationerna till det normala och ambassadören återvänder.

---

<sup>72</sup>Aktuell debatt, 2012. Anförande 75.

<sup>73</sup>DN, 2014. ”Därför erkänner Sverige i dag staten Palestina”.

<sup>74</sup>SVT, 2015. ”Försvarsministern: ”Vi vill avveckla det militära avtalet med Saudiarabien”

Processen till det slutgiltiga beskedet om avslutandet av försvarsavtalet är intressant att studera när man tydligt ser den diskussion som fanns inom partiet gällande avtalet. Därför kommer detta avsnitt att inkludera ageranden från Socialdemokraterna både innan och efter avtalet avslutandet den 10 mars år 2015.

### **2.5.1 Socialdemokraternas argumentering och motivering innan avtalets uppsägning**

Socialdemokraterna beslutade på sin årliga kongress år 2013 i sitt framtidskontrakt att införa ett demokratikriterium som ska styra den svenska vapenexporten.

*”Socialdemokratin behöver ta ett politiskt ansvar för att ställa om försvarsindustrin till en ny säkerhetspolitisk situation och modernisera regelverket för vapenexport, bland annat genom att införa ett så kallat demokratikriterium. Sverige behöver ett skarpt regelverk som förhindrar vapenexport till diktaturer och länder som grovt och omfattande kränker mänskliga rättigheter.”*<sup>75</sup> Denna förhållning gällande vapenexport talar för att partiet ideologiskt har en negativ syn på försvarsavtalet. Men denna bakgrund till trots är Socialdemokraterna först positiva till att behålla avtalet efter att de har omförhandlats och gjorts mindre specifikt.

En interpellation från Folkpartiet gällande försvarsavtalet gör att den socialdemokratiska statsministern Stefan Löfven svarar på hur regeringen kommer att hantera avtalet i en riksdagsdebatt den 29 januari. *”Regeringen har sagt att avtalet ska förhandlas om. När jag blev partiordförande tillhörde jag dem som i ett tidigt skede när detta började diskuteras sa att avtalet var för långtgående, inte minst i detaljeringsgrad. Därför är utgångspunkten när avtalet nu kommer upp att det ska omförhandlas och vara på en helt annan nivå, som andra avtal. ... Vi ska samtidigt komma ihåg att kontakter med andra länder är viktiga av många skäl. Även de länder som vi tycker har fel politik och inte står upp för mänskliga rättigheter är det bra om demokratiska länder har kontakt med, inte minst genom handel.”*<sup>76</sup>

Löfven väljer att vagt motivera Socialdemokraternas förhållning till avtalet, där man kan antyda att *ekonomiska motiveringar* ligger till grunden för att avtalet överhuvudtaget omdiskuteras. Men att avtalet strider mot de Socialdemokratiska

---

<sup>75</sup>Socialdemokraternas partikongress år 2013. s. 26

<sup>76</sup>Protokoll 2014/15:53. Anförande 15.



värderingar som har beslutats om på deras partikongress år 2013. Även *diplomatiska motiveringar* kan anses ligga till grund för att avtalet ska omförhandlas men överlag är Löfvens uttalande svårtolkat och vagt.

Försvarsavtalet diskuterades även i utrikesdebatten i riksdagen, där socialdemokratiska utrikesministern Margot Wallström uttrycker regeringens utrikespolitiska hållning i sin utrikesdeklaration. Vid debatten gällande utrikesdeklarationen reagerar flera av de andra partierna på hur regeringens feministiska utrikespolitik ska vara förenlig med handel med diktaturer som Saudiarabien. Wallström håller med dem i deras kritik och nämner regeringens förhållande till avtalet *”Det är självklart att politiken i Saudiarabien är långt ifrån en feministisk politik. ...Då är det klart att vi inte kan använda något annat ord än diktatur, och det stämmer väldigt dåligt med det som är våra avsikter med export av i det här fallet krigsmateriel.”*<sup>77</sup>. Wallström poängterar även att regeringen i dagsläget utreder avtalet för att kunna besluta om vad som ska göras i vår. Hennes uttalande är svår kategoriserat. Men Wallströms betonande av att avtalet inte stämmer överens med Socialdemokraternas politik gör att uttalandet bedöms att ha *människorättsliga motiveringar*.

### **2.5.2 Socialdemokraternas argumentering och motivering efter avtalets uppsägande**

Avtalet sägs upp av den svenska regeringen den 10 mars. Sveriges socialdemokratiska försvarsminister Peter Hultqvist förklarar i en intervju med SVT varför regeringen valt att avsluta försvarssamarbetet med Saudiarabien. *”Det militära samarbetet pågår i praktiken inte. Våra myndigheter har inga projekt ihop med myndigheter i Saudiarabien. Det vi har är en öppen inbjudan att delta i medicinsk utbildning och genusutbildning, men där har man från den saudiska sidan inte visat något intresse. Så i dag pågår ingen verksamhet.”*<sup>78</sup> Hultqvist fortsätter med att poängtera att försvarsavtalet är avslutat, men inte de civila samarbetena eller vapenexporten i sig. Detta eftersom dessa regleras genom annan lagstiftning och inte är en del av försvarsavtalet. Handeln med Saudiarabien kommer följaktligen att fortgå och även utvecklas om man ser till den exportplan Damberg och Löfven presenterade tidigare i mars.<sup>79</sup>

---

<sup>77</sup>Protokoll 2014/15:58. Anförande 16.

<sup>78</sup>SVT, 2015. ”Försvarsministern: ”Vi vill avveckla det militära avtalet med Saudiarabien”

<sup>79</sup>DN, 2015. ”Svensk exportsatsning till ökända diktaturer”.

Hultqvists uttalanden gällande det avslutade försvarsavtalet är innehållsfattigt ur motiverings synpunkt. Ingenstans i hans motivering till avtalets avslutande nämns Saudiarabiens bristande respekt för mänskliga rättigheter som anledning till Socialdemokraternas agerande. Istället menar Hultqvist att det bristande engagemanget från Saudiarabiens sida, ligger till grund för dess avslutande. Handeln med Saudiarabien kommer att fortgå samt samarbetet på andra områden, vilket talar för att Socialdemokraterna vill behålla de goda *diplomatiska* och *ekonomiska* relationerna som finns länderna i emellan.

Anna Wallén som sitter i justitieutskottet för Socialdemokraterna valde att kommentera försvarsavtalet med Saudiarabien i en debatt i riksdagen den 18 mars gällande svenskt näringsliv. Där svarar hon på en förfrågan om hur regeringen tänker kring den kris som uppstod vid avslutandet av försvarsavtalet, samt hur åsikter är förenliga med deras planer på att utöka exporten till Saudiarabien och andra stater i Mellanöstern. *”Vi i Sverige ser handel som ett viktigt verktyg för att kunna kämpa för demokrati i stater som kanske inte är särskilt demokratiska. Handeln har också en viktig funktion när det gäller att kunna lyfta fram brott mot mänskliga rättigheter. Och det är just det vi har använt den till.”*<sup>80</sup> Vidare försvarar Wallén Socialdemokraternas handlande och påpekar att de är medvetna om att det avslutande försvarssamarbetet kan få bieffekter på det svenska handelsförbindelserna länder emellan. *”Det är klart att det här kan få konsekvenser för svenska relationer och svensk handel i regionen. Men vi tycker att mänskliga rättigheter på något sätt måste stå över de diskussionerna just nu. Den svenska regeringen gör allt för att reparera, utveckla och fortsätta ha de relationerna, som är så pass viktiga.”*<sup>81</sup>

Efter en replik från Moderaterna, gällande hur Sveriges hantering av uppsägandet kan leda till sanktioner, svarar Wallén väldigt bestämt; *”Ska vi vara tysta när sådana saker sker för att vi inte ska skada svensk ekonomi? Det finns ett pris för allt, och mänskliga rättigheter går inte att mäta i pengar.”*<sup>82</sup> Efter ytterligare ett replikskifte med en kristdemokrat poängterar Wallén att Socialdemokraterna anser att försvarsavtalet var för långtgående men att Sverige vill fortsätta de handelsförbindelser som finns med Saudiarabien och andra diktaturer. *”Jag och regeringen är av den uppfattningen att vi*

---

<sup>80</sup>Protokoll 2014/15:74 Anförande 56.

<sup>81</sup>Ibid. Anförande 56.

<sup>82</sup>Ibid. Anförande 58.

*ska handla med i princip alla länder så länge de inte finns på någon FN-sanktionslista. Vi handlar ju med länder som inte är demokratiska stater och där det händer saker. Men då ser vi handelsfrämjande som ett sätt att påverka.*<sup>83</sup> Repliken avslutas med en sammanfattning av det Wallén har förklarat i sina tidigare repliker gällande Saudiarabien. *”När det gäller Saudiarabien vill inte vi ha ett militärt samarbetsavtal, och det är det som är skillnaden. Annars tror jag att handel kan främja många olika typer av relationer.”*<sup>84</sup>

Wallén väljer att belysa Socialdemokraternas värnande av *mänskliga rättigheter*. Dessa värderingar står över allt annat och ska beskyddas oavsett vad de får för *ekonomiska* konsekvenser. Men detta till trots väljer Socialdemokraterna att fortsätta upprätthålla handelsavtal med Saudiarabien och andra diktaturer när dessa avtal möjliggör ett svenskt påverkande av staternas värderingar och ideal. Mycket vikt ligger även på att kunna behålla de *diplomatiska* påverkans möjligheter som finns mellan Sverige och andra stater för att de svenska värderingarna ska kunna spridas. Wallén uttrycker, tillskillnad från Hultqvist, att *mänskliga rättigheter* är huvudmotiveringen till uppsägandet av försvarsavtalet med Saudiarabien.

---

<sup>83</sup>Protokoll 2014/15:74. Anförande 60.

<sup>84</sup>Ibid. Anförande 60.

## 3 Analys

### 3.1 Analys & Slutsats

Vid avtalets upprättande år 2005 kan man se att *ekonomiska motiv* är den största drivkraften bakom upprättandet. Freivalds väljer att i sina första repliker i riksdagsdebatten betona de ekonomiska fördelar Sverige kan komma att åtnjuta i och med avtalet. När hon konfronteras med argument gällande avtalets stridigheter mot svenska värderingar väljer hon att kommentera Saudiarabiens brister i att respektera mänskliga rättigheter, och menar att försvarsavtalet kommer möjliggöra en export av svenska värderingar till staten. Vilket talar för att de finns *internationalistiska motiv* bakom avtalet, men att dessa inte är lika framträdande som de *ekonomiska*. En betoning ligger även på att detta avtal kommer att öppna upp för en djupare dialog mellan Sverige och Saudiarabien och förstärka ländernas diplomatiska förbindelser. Vilket talar för att de finns *försvarspolitiska motiv* till avtalets upprättande.

Vid avtalets förlängning år 2010 får uppsatsen ett bortfall av material.

Socialdemokraterna har inte valt att kommentera avtalet i media eller riksdagen. Vid debatterna om HBT-personernas rättigheter i diktaturer berörs Sveriges handelsutbyte med Saudiarabien, men inte försvarsavtalet, vilket gör att uppsatsen har valt att bortse från detta material. De uttalanden som sker gällande debatten om HBT-personers rättigheter i Saudiarabien är nära besläktat med de internationalistiska motiveringarna som partiet har fört gällande försvarsavtalet. Socialdemokraterna för tesen ”Ska man föra handel med ett land som kränker mänskliga rättigheter? Gynnar handel verkligen de förtryckta personerna i Saudiarabien?”. Materialet kan spegla den ideologiska värdegrund Socialdemokraterna innehar, där mänskliga rättigheter är en stark punkt inom deras partis ideologi. På grund av att försvarsavtalet inte nämns i debatter får händelsen år 2010 ett nollresultat.

Socialdemokraternas val att inte vara aktiva i debatten år 2010 gällande en förlängning av försvarsavtalet, vittnar om den splittring som fanns inom partiet. Om partiet hade varit för detta avtal borde Socialdemokraterna sagt detta i så väl media som i riksdagen för att påverka alliansregeringen till att förlänga avtalet. Skulle de vara att partiet fått en generell negativ syn på avtalet borde även det yttrats för att påverka regeringen att handla efter Socialdemokraternas värderingar. Att partiet håller sig tysta år 2010 är

anmärkningsvärt, speciellt med tanke på dess oppositionella ställning där det är i stort sett praxis att kritisera den sittande regeringen.

Vid skandalen år 2012 ser man att Socialdemokraterna aktivt deltar i debatten om försvarsavtalet med Saudiarabien. Partiets utrikespolitiska talesman Urban Ahlin kommenterar avtalet i media, och påpekar hur Socialdemokraterna ser på avtalet och hur partiet ska hantera det i framtiden. I partiets mediala uttalanden är det först och främst *ekonomiska motiv* som ligger bakom Socialdemokraternas ovilja till att säga upp avtalet år 2012. Även *försvarspolitiska motiv* kan skådas där Sveriges trovärdighet som avtalspartner riskeras vid ett uppsägande av försvarsavtalet. I riksdagsdebatten som anordnades för att diskutera försvarsavtalet fokuserar Ahlin mer på att poängtera de *försvarspolitiska motiv* som det övergripande motivet till att behålla avtalet. Socialdemokraterna kommer alltid att sätta Sveriges säkerhetspolitiska intresse framför internationalistiska eller ekonomiska motiv.

År 2012 görs överläggningen att de motiv som återfinns vid debatterna i riksdagen ligger närmare Socialdemokraternas egentliga motiv än de som uttrycks i media. Därför görs avvägningen att de *försvarspolitiska motiven* är de som vägts tyngst vid partiets beslutsfattande. De *internationalistiska motiven* som togs upp i riksdagsdebatten anses ha legat på andra plats vid Socialdemokraternas beslut, och de *ekonomiska motiven* är de som betonats minst. Avvägningen vilket av de *ekonomiska* och *internationalistiska motiven* som haft förtur vid beslutsfattandet var svåravvägt. Men sedan Ahlin poängterade vid riksdagsdebatten hur de *ekonomiska motiven* absolut inte skulle väga tyngst vid ett beslut från partiet, trots vad som sagts i media, bedömdes det motivet ha minst betydelse vid beslutet.

Vid avtalets uppsägande år 2015 ser man en stor skillnad mellan motiven före och efter avtalets sagts upp. När avtalet diskuteras i riksdagen innan det har sagts upp, kan man se att de *ekonomiska motiven* är de som gör att Socialdemokraterna överhuvudtaget överväger att förlänga avtalet. Innan avtalet sägs upp har Socialdemokraterna först och främst *ekonomiska motiv* till att avtalet ska förlängas. De *internationalistiska motiven* finns med som ett bimotoiv till avtalet, där handel ska främja svenska värderingar i Saudiarabien. Wallströms debatterande om avtalet i utrikesdebatten är ett bevis för att avtalet har *internationalistiska motiv*. De *försvarspolitiska motivet* är i stort sett

obefintligt, Löfvens benämning av Sveriges diplomatiska relationer är det enda som kan tolkas att ha *försvarspolitiska motiv*.

Vid avtalets uppsägande år 2015 kan man se en markant skiftning av motiv bakom Socialdemokraternas handlande. På bara någon månad har partiets *internationalistiska motiv* fått företrädesrätt framför både de ekonomiska och försvarspolitiska motiven. Anna Walléns uttalanden i riksdagsdebatten är tydliga i att visa att Socialdemokraterna väljer de *internationalistiska motiven* framför ekonomiska motiv. Mänskliga rättigheter ska och kan aldrig vara för dyrköpta. De *försvarspolitiska motiven* finns där i form av att Socialdemokraterna vill behålla de diplomatiska relationerna med Saudiarabien. Detta för att kunna påverka staten mot svenska värderingar.

| Motiv                | 2005 | 2010 | 2012 | 2015 Före | 2015 Efter |
|----------------------|------|------|------|-----------|------------|
| Internationalistiska | 2    | 0    | 2    | 2         | 1          |
| Försvarspolitiska    | 3    | 0    | 1    | 3         | 2          |
| Ekonomiska           | 1    | 0    | 3    | 1         | 3          |

Analysschema 1.2

Ovanför redovisar Analysschema 1.2 hur Socialdemokraterna har prioriterat de olika motiven vid deras beslutsfattande och agerande vid de valda händelserna. Vad man tydligt kan se är att det är svårt att se en enhetlighet i partiets motivranking. Intressant är dock att år 2005 och före avtalets uppsägande år 2015 har Socialdemokraterna samma rangordning av sina motiv vid deras uttalanden. De *internationalistiska motivet* är det som har vägt totalt sett tyngst genom hela den undersökta tidsperioden. Alla de olika motiven har innehaft högsta prioritet vid minst en händelse. De *ekonomiska motivet* har pendlat mellan att vara de högst prioriterade motivet år 2005 och före avtalets uppsägande år 2015, till att vara de lägst prioriterade motivet år 2012 och efter avtalets uppsägande år 2015.

Man kan se att från år 2005 till år 2015 har partiets rangordning av motiven förändrats, från att år 2005 prioriterat de ekonomiska motiven mest till att år 2015 efter avtalet uppsägande lagt minst vikt vid de ekonomiska motiven. De internationalistiska motiven har gått från att år 2005 vara sekundära till att år 2015 efter avtalets uppsägande vara de högst prioriterade motivet. Det försvarspolitiska motivet har gått från att vara de lägst

prioriterade motivet år 2005 till att vara de sekundära motivet år 2015 efter avtalet uppsägning.

Socialdemokraternas motiv till försvarsavtalet med Saudiarabien har förändrats under de tio år som avtalet existerade. Deras huvudsakliga motiv har skiftat under de 10 åren avtalet pågick. Vilket indikerar på att Socialdemokraterna har förändrat sina utrikespolitiska motiv från år 2005 till år 2015. För att kunna befästa detta måste vidare studier av Socialdemokraternas ageranden under denna tioårsperiod göras för att kunna verifiera denna slutsats. Men uppsatsen visar på de indikatorer som finns gällande att deras utrikespolitik är under förändring.

### 3.2 Diskussion

Uppsatsens resultat är inte så entydiga som man kan ha önskat. Man kan varken se en enhetlighet över tid eller mellan de närmaste liggande händelserna. Socialdemokraterna har en uppenbarlig brist på korrelation i sina ageranden och uttalande. Detta ser man exempelvis gällande deras uttalanden i media och i riksdagen år 2012 där de väljer att betona olika konsekvenser som de mest väsentliga. Även att de från varje händelse har bytt argumenten för avtalet och ändrat motiv till varför avtalet bör eller inte bör existera. Den säkerhetspolitiska aspekten som Ahlin påpekar i riksdagen år 2012 syns varken till innan eller efter denna händelse. De ekonomiska tendenser som man har sett konstant genom avtalet försvinner även dessa från de huvudsakliga motiven år 2015. Denna oberäknelighet motsäger den strävan som sägs finnas inom utrikespolitiken, där stater strävar efter att andra länder ska kunna förutsäga hur de kommer att agera i olika situationer.

Sveriges roll som kritiker kan vara svår att kombinerad med statens ekonomiska intresse. Att samtidigt sträva efter att uppehålla de moraliska värden den svenska staten vill förmedla och behålla de handelskontakter med stater som bryter mot dessa värderingar är en balansgång. Den svenska staten är ekonomiskt beroende av att uppehålla den höga export som landet idag har, men har samtidigt ett mål om att bli inröstad till FN:s säkerhetsråd år 2017-2018. Den säkerhetspolitiska aspekten med att staten är beroende av vapenmateriel från andra länder som USA, konkurrerar även detta med landets roll som en aktiv kritiker.

När utrikesministern kritiserar en annan stats rättsliga system, som Wallström gjorde gällande Saudiarabien, är det självklart att detta kommer att få negativa konsekvenser för den diplomatiska relationerna länderna emellan. I vilken form dessa konsekvenser tar sig beror på vilken stat man väljer att kritisera, samt hur grova eller stötande den kritik man uttrycker är. I fallet Saudiarabien har den svenska regeringen försökt att hålla en neutral förhållning till landet, men när en minister pressas till att svara på frågan om vad de egentligen anser om Saudiarabien är det svårt att hålla tand för tunga. Saudiarabien är en diktatur, och Sverige hade ett försvarsavtal med landet och har fortfarande handelsavtal med dem.

Sveriges som är en småstat med begränsade resurser har en större benägenhet att få hårdare konsekvenser vid ett kritiskt uttalande än en stormakt. De ekonomiska förhållandet med Saudiarabien är tämligen endimensionellt, där Sveriges export är större till Saudiarabien än deras export är till Sverige. Sverige innehar ett handelsekonomiskt underläge gentemot Saudiarabien, vilket leder till att när Sverige väljer att kritisera landet riskerar inte Saudiarabien att lida lika hårt ekonomiskt, som Sverige gör, vid en avbruten diplomatiska relation. Denna aspekt måste den svenska regeringen alltid ta hänsyn till när de bestämmer sig för hur man ska uttala sig gällande känsliga frågor.

Om Sverige och dess socialdemokratiska och miljöpartistiska regering väljer att återgå till Olof Palmes aktiva och kritiska utrikespolitik måste de vara beredda på de konsekvenser den rollen medför. I dagens globaliserande värld är frihandel och rörlighet en självklarhet för den svenska medborgaren. Skulle Sverige återgå till den kritiska roll som vi innehade under 70–80-talet riskerar de svenska medborgarna få utstå vissa av de konsekvenser detta skulle medföra, t.ex. handelsblockader och nekade handelsvisum. Frågan är om detta är ett pris som den svenska medborgaren är villig att betala för att Sverige ska upprätthålla den moraliska storhet som staten vill förmedla till omvärlden. Går de internationalistiska värderingarna före de ekonomiska och säkerhetspolitiska intresset för den vanlige svenska medborgaren?

### **3.2.1 Återstående frågor och vidare forskning**

Resultatet av denna motivanalys ger en splittrad bild av Socialdemokraternas motiv bakom deras handlande gällande försvarsavtalet. De tre olika motiven har funnits i fyra av de fem undersökta tidsintervallerna. Vilket indikerar på att det var dessa tre motiv



som låg till grunden för Socialdemokraternas handlande vid de olika händelserna. Man kan ana den splittring som finns inom partiet gällande vapenexport till diktaturer. Där flera framträdande personer inom Socialdemokraterna, Ahlin och Löfven, anser att avtalet var för långtgående. De båda är även väldigt måna om att poängtera Socialdemokraternas mål om att införa en strängare lagstiftning gällande export av vapen till diktaturer och länder som bryter mot de mänskliga rättigheterna.

Trots dessa två nyckelpersoners avighet till avtalet är det ändå på tapeten att förlänga det både år 2012 och år 2015. Varför överväger partiet att förlänga ett avtal som få partimedlemmar kan tänka sig stå bakom och stötta? Är de säkerhetspolitiska och ekonomiska motiven så väsentligt övervägande att partiet kan bortse från deras grundläggande värderingar? En annan intressant tanke är om Socialdemokraterna hade suttit i en majoritetsregering utan stöd av varken Miljöpartiet och Vänsterpartiet, hade de övervägt en annan utgång? Miljöpartiet och Vänsterpartiet är allmänt vapenkritiska, vilket innebär att hade Socialdemokraterna valt att förlänga avtalet finns det en stor möjlighet att dessa partier hade valt att dra sig ur deras samarbete med partiet. Vilket kunde ha skapat en regeringskris.

Vad kan denna oförutsägbarhet innebära i framtiden för den svenska staten och det socialdemokratiska partiet? Detta är ett område som bör undersökas ytterligare för att utröna hur de nästkommande årens utrikespolitik kan tänkas utspela sig. Vad har Socialdemokraterna för huvudsakliga motiv gällande deras utrikespolitiska handlande? Denna uppsats kan fungera som en pilotstudie över ett granskande av Socialdemokraternas generella motiv till dess förda utrikespolitik. Man skulle även kunna utveckla denna studie till att granska den andra delen av den sittande regeringen, Miljöpartiet. Skiljer sig Miljöpartiets motiv från Socialdemokraternas gällande utrikespolitik? Påverkas de båda partierna av varandras motiv nu när de sitter i regering ihop?

En annan möjlig infallsvinkel skulle vara att granska Saudiarabiens motiv bakom försvarsavtalet. Varför valde dem att ingå avtalet, vad motiverade dem att agera så pass aggressivt vid avtalets uppsägande? Att förstå motpartens motiv skulle ge en bredare och djupare inblick om försvarsavtalet, samt ge en ytterligare förståelse för hur och varför Socialdemokraterna agerade som de gjorde.

## Sammanfattning

Den svenska socialdemokratiska regeringen ingick år 2005 ett försvarsavtal med Saudiarabien. Avtalet fick mycket kritik när de sade bryta mot de människorättsliga värderingar som Sveriges riksdag hade beslutat om att tillämpa gällande utrikespolitiken. Tio år senare avslutas avtalet av en ny socialdemokratisk och miljöpartistisk regering under mycket turbulens. Det svenska näringslivet påverkas när Saudiarabien och dess arabiska grannländer hotar de svenska företagens intressen i länderna. Vilket skapar en diskussion om hur avtalet har sagts upp. Socialdemokraternas förändrade inställning till avtalet blir intressant att undersöka för att se om partiet har förändrat sin utrikespolitik under de tio åren som avtalet gällde. Detta när den förda utrikespolitiken kan få stora effekter på det svenska samhället och näringslivet.

Kjell Goldmanns teori om de tre intressesfärerna som påverkar utrikespolitiken, säkerhetspolitik, ekonomi och internationella värderingar utgör uppsatsens teoretiska utgångspunkt och fungerar som uppsatsens operationalisering. Uppsatsens syfte blir att utröna om Socialdemokraterna har förändrat sina motiv gällande försvarsavtalet med Saudiarabien. Genom användningen av en motivanalys ska Socialdemokraternas ageranden vid fyra utvalda händelser, år 2005 avtalet stiftas, år 2010 avtalets förlängning, år 2012 Saudikrisen och år 2015 avtalets uppsägande, kategoriseras och härledas till att inneha något av Goldmanns intressesfärer som motiv. Uppsatsen granskar riksdagsmaterial och tidningsartiklar där Socialdemokraterna har uttalat sig om försvarsavtalet med Saudiarabien.

Uppsatsens resultat blir att vid tre av de fyra händelserna uttalar sig Socialdemokraterna om avtalet. Partiets motiv till deras ageranden har förändrats från år 2005 till år 2015. Vid avtalets upprättande hade partiet ekonomiska motiv som huvudmotiv medan när avtalet avslutades år 2015 hade partiet huvudsakligen internationalistiska motiv till avtalets uppsägande. Socialdemokraternas utrikespolitikiska motiv har förändrats under de tio år som avtalet pågick.

## Referenser

### Publicerat material:

Bjereld, Ulf, 1992. *Kritiker eller medlare? – Sveriges utrikespolitiska roller 1945-1990*. Nerenius & Santérus förlag AB.

Bjereld, Ulf & Demker, Marie, 1995. *Utrikespolitiken som slagfält - De svenska partierna och utrikesfrågorna*. Nerenius och Santérus förlag.

Bjereld, Ulf, Johansson, Alf W, Molin, Karl, 2008. *Sveriges säkerhet och världens fred – svensk utrikespolitik under kalla kriget*. Santérus förlag.

Brommesson, Douglas, Ekengren, Ann-Marie, 2011. *Sverige i världen*. Andra upplagan, Gleerups.

Elgström, Ole, 1982. *Aktiv Utrikespolitik – En jämförelse mellan svensk och dansk parlamentarisk utrikesdebatt 1962-1978*. Studentlitteratur.

Ekengren, Ann-Marie, 1999. *Av hänsyn till folkrätten? - svensk erkännande politik 1945-1995*. Nerenius & Santérus förlag.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Wängnerud, Lena, 2012. *Metodpraktikan – konsten att studera, samhälle, individ och marknad*. Fjärde upplagan, Norstedts Juridik.

Goldmann, Kjell, Berglund, Sten, Sjöstedt, Gunnar, 1986. *Democracy and foreign policy*. Gower Publishing Company Limited.

Hadenius, Axel, Henning, Roger, Holström, Barry, 1984. *Tre studier i politiskt beslutsfattande*. Acta Universitatis Upsaliensis.

Lindahl, Rolf, 2001. *Fokus på vapenhandel*. Svenska freds- och skiljedomsföreningen.

Østerud, Øyvind, 2011. *Statsvetenskap – introduktion i politisk analys*. Natur och kultur, tredje tryckningen.

## **Artiklar**

### Aftonbladet

”Alliansen splittrad om Saudiaffären”

Av: Anette Holmqvist, Lisa Röstlund, Pär Karlsson

Publicerad: 2012-03-07 Hämtad: 2015-04-12

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article14482732.ab>

”S vill behålla avtal med Saudiarabien”

Av: Victor Stenquist

Publicerad: 2012-03-31 Hämtad: 2015-04-13

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article14611826.ab>

### Dagens Nyheter

”Allt fler blodiga konflikter i världen”

Av: Katarina Lagerwall

Publicerad: 2014-08-15 Hämtad: 2015-04-16

<http://www.dn.se/nyheter/varlden/allt-fler-blodiga-konflikter-i-varlden/>

”Det politiska spelet som ledde fram till Saudikrisen”

Av: Karin Eriksson, Hans Rosén

Publicerad: 2015-04-05 Hämtad: 2015-04-13

<http://www.dn.se/ekonomi/det-politiska-spelet-som-ledde-fram-till-saudikrisen/>

”Därför erkänner Sverige i dag staten Palestina”

Av: Margot Wallström

Publicerad: 2014-10-30 Hämtad: 2015-04-15

<http://www.dn.se/debatt/darfor-erkanner-sverige-i-dag-staten-palestina/>

”Israel kallar hem sin ambassadör”

Av: Staffan Kihlström, Kristoffer Törnmalm, Clas Svahn

Publicerad: 2014-10-30 Hämtad: 2014-04-15

<http://www.dn.se/nyheter/israel-kallar-hem-sin-ambassador/>

”Svensk exportsatsning till ökända diktaturer”

Av: Jens Kärroman

Publicerad: 2015-02-07 Hämtad: 2015-04-15

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/svensk-exportsatsning-till-okanda-diktaturer/>

### Sveriges radio

”S vill inte bryta militäravtal med Saudiarabien”

Av: Mari Forssblad

Publicerad: 2012-03-31 Hämtad: 2015-04-08

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=5045358>

"Ovänlig handling att säga upp avtalet"

Av: Marcus Eriksson

Publicerad: 2010-05-15 Hämtad: 2015-05-20

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=3698996>

### Svenska dagbladet

”Putin erkänner rysk trupp på Krim”

Av: AFP & TT

Publicerad: 2014-03-28 Hämtad: 2015-05-28

<http://www.svd.se/putin-erkanner-rysk-trupp-pa-krim>

### Svenska freds

”Snabba fakta om vapenexporten”

Av: Svenska freds

Publicerad: 2012-03-20 Hämtad: 2015-04-16

<http://www.svenskafreds.se/snabba-fakta-om-vapenexporten>

”Svenskar toppar vapenförsäljningen”

Av: Svenska freds

Publicerad: 2012-03-19 Hämtad: 2015-04-16

<http://www.svenskafreds.se/svenskar-toppar-vapenforsaljningen>

”Vapenindustrin i Sverige”

Av: Svenska freds

Publicerad: 2014-11-27 Hämtad: 2015-04-16

<http://www.svenskafreds.se/vapenindustrin-i-sverige>

## SVT

”Bakgrund: Saudiavtalet”

Av: Johan Wicklén

Publicerad: 2015-03-28 Hämtad: 2015-04-07

<http://www.svt.se/nyheter/inrikes/bakgrund-saudiavtalet>

”Försvarsministern: ”Vi vill avveckla det militära avtalet med Saudiarabien”

Av: Kerstin Holm, Mathias Gerdfeldter

Publicerad: 2015-03-10 Hämtad: 2015-04-16

<http://www.svt.se/nyheter/inrikes/forsvarsministern-om-att-saudiavtalet-inte-forlang>

## **Tryckt material**

### Riksdagsdokument & protokoll

Aktuell debatt, 2012

”Aktuell debatt om vapenfabrik i Saudiarabien”

Publicerad: 2012-04-11 Hämtad: 2015-05-10

<http://www.riksdagen.se/sv/Debatter--beslut/Ovriga-debatter/Aktuella-debatter/Aktuell-debatt/?did=GZC120120411ad2>

Motion 1991/92:U403

”Den svenska och internationella vapenhandeln”

Publicerad: 1992-02-06 Hämtad: 2015-04-20

<http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/mot-199192U403-Den-svenska-o-GF02U403/>

Motion 2010/11:U317

”Hbt och världen”

Publicerad: 2010-10-26 Hämtad: 2015-05-09

[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Hbt-och-varlden\\_GY02U317/?text=true](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Hbt-och-varlden_GY02U317/?text=true)

Protokoll 2005/06:56.

”Svar på interpellation 2005/06:150 om Sveriges relationer med Saudiarabien”

Publicerad: 2005-12-17 Hämtad: 2015-04-17

[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Kammaren/Protokoll/Riksdagens-protokoll-2005065\\_GT0956/#{2BC4FDAB-DF1A-4E73-B962-91A8E5DD06C2}](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Kammaren/Protokoll/Riksdagens-protokoll-2005065_GT0956/#{2BC4FDAB-DF1A-4E73-B962-91A8E5DD06C2})

Protokoll 2009/10:19

”Handel med länder som kränker mänskliga rättigheter”

Publicerad: 2009-10-22 Hämtad: 2015-05-10

[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Kammaren/Protokoll/Riksdagens-protokoll-2009101\\_GX0919/](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Kammaren/Protokoll/Riksdagens-protokoll-2009101_GX0919/)

Protokoll 2014/15:53

”Sveriges samförståndsavtal om militärt samarbete med Saudiarabien”

Publicerad: 2015-01-29 Hämtad: 2015-05-10

[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Kammaren/Protokoll/Protokoll-20141553-Torsdagen\\_H20953/](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Kammaren/Protokoll/Protokoll-20141553-Torsdagen_H20953/)

Protokoll 2014/15:58

”Utrikespolitisk debatt”

Publicerad: 2015-02-11 Hämtad: 2015-05-10

<http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Kammaren/Protokoll/Protokoll-20141558-Onsdagen-H20958/?html=true>

Protokoll 2014/15:74

”Näringspolitik”

Publicerad: 2015-03-18 Hämtad: 2015-05-12

<http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Kammaren/Protokoll/Protokoll-20141574-Onsdagen-H20974/?html=true>

### Regeringsdokument

SÖ 2005:59

”Samförståndsavtal med Saudiarabien om militärt samarbete”

Publicerad: 2005-11-15 Hämtad: 2015-04-01

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/07/11/97/6e4ad435.pdf>

### Dokument från Socialdemokraterna

Socialdemokraternas partikongress år 2013

”Framtidskontraktet- Beslutad version”

Publicerad: 2013-04-07 Hämtad: 2015-05-13

[http://www.Socialdemokraterna.se/upload/Arrangemang/Kongress/Kongress\\_13/Beslut/Framtidskontraktet\\_beslutad\\_version.pdf](http://www.Socialdemokraterna.se/upload/Arrangemang/Kongress/Kongress_13/Beslut/Framtidskontraktet_beslutad_version.pdf)

### **Internet material**

Inspektionen för strategiska produkter, ”Regler för krigsmateriell”

Hämtad: 2015-04-16

<http://www.isp.se/sa/node.asp?node=401>

Nationalencyklopedin, ”utrikespolitik”

Hämtad 2015-04-20

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/utrikespolitik>,

Regeringen, ”Sveriges regeringar under 100 år”

Hämtad: 2015-04-17

<http://www.regeringen.se/sb/d/4393>

Svenska freds, ”Graf: år 2000-2012”

Publicerad: 2013

Hämtad: 2015-04-16

[http://www.svenskafreds.se/sites/default/files/andel\\_av\\_vpx\\_till\\_vapnad\\_konflikt\\_2000-2013.jpg](http://www.svenskafreds.se/sites/default/files/andel_av_vpx_till_vapnad_konflikt_2000-2013.jpg)

VA.500, ”VA-500 Ranking, 2014”

Hämtad: 2015-04-17

<http://www.va500.se/?sp=rankin>